

LAPSIPERHEIDEN HÄÄTÖJEN ENNALTAEHKÄISY TALOUSSOSIAALITYÖN AVULLA

Heli Hassinen
Kandidaatintutkielma
Sosiaalityö
Kokkola Chydenius,
Avoin yliopisto
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kokkola Chydenius, Avoin yliopisto
Tekijä Heli Hassinen	
Työn nimi LAPSIPERHEIDEN HÄÄTÖJEN ENNALTAEHKÄISY TALOUSSOSIAALITYÖN AVULLA	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2023	Sivumäärä 30 + 1 liite
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tutkielma käsittelee lapsiperheiden häätöjen ennaltaehkäisyä taloussosiaalityön kontekstissa. Tutkielmassa tarkastellaan, miten kirjallisuudessa esitetään taloussosiaalityön merkitys lapsiperheiden vuokraveloista aiheutuneiden häätöjen ennaltaehkäisyssä. Lisäksi selvitän, toteutuuko kuntien tarjoamassa taloussosiaalityössä eettisesti hyvän sosiaalityön kriteerit.</p> <p>Tutkielman teoreettinen viitekehys koostuu sosiaalialan keskeisistä eettisistä periaatteista sekä ennaltaehkäisystä. Lisäksi käyn lyhyesti läpi tutkimuksessa käytettyjä keskeisiä käsitteitä. Tutkielman metodina on systemaattinen kirjallisuuskatsaus. Aineisto koostuu kuudesta vertaisarvioidusta artikkelista, joista neljä on englanninkielistä, kaksi suomalaista sekä vertaisarvioimattomista Pro Gradusta ja katsaustyyppisestä lyhyestä artikkelista.</p> <p>Taloussosiaalityö näyttäytyy keskeisenä tekijänä lapsiperheiden vuokraveloista aiheutuneiden häätöjen ennaltaehkäisyssä. Ennaltaehkäisevällä taloussosiaalityöllä kyetään vaikuttamaan perheiden tilanteeseen siten, että häätöuhka tai häätö perutaan. Haasteena on, ettei palveluja ole tarjolla kaikille sitä tarvitseville. Palvelujen saatavuutta vaikeuttaa palvelujärjestelmän rakenteet sekä yksilöiden omat haasteet palveluihin hakeutumisessa. Aineistosta nousee esiin vuokravelkojen syiden moninaisuus. Niihin puuttumisen keinojen on oltava joustavia ja asiakkaan kokonaistilanteen huomioonottavia.</p> <p>Eettisesti hyvän sosiaalityön kriteerit kuntien sosiaalityössä täyttyvät aineiston mukaan melko hyvin. Ongelmina nähdään mm. eriarvoisuus palvelujen saatavuudessa, palvelujen oikea-aikaisuuden haasteet sekä työntekijöiden suuret asiakasmäärät, jotka vaikeuttavat asiakaslähtöistä työskentelyä. Poliittisen etiikan vaikutus korostuu palvelujärjestelmän muutokseen vaikuttavana tekijänä. Sosiaalialan poliittista vaikutusvaltaa vahvistetaan rakenteellisella sosiaalityöllä ja siten vaikutetaan niin sosiaalisiin kuin yhteiskunnallisiin rakenteisiin.</p>	
Asiasanat: ennaltaehkäisy, etiikka, häätö, lapsiperhe, taloussosiaalityö	
Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUKSEN TAUSTAA.....	3
2.1	Sosiaalihuoltolaki	3
2.2	Perheet taloussosiaalityön asiakkaina.....	4
2.3	Vuokravelat ja häätö tragediana	6
3	TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS	8
3.1	Eettisesti hyvän sosiaalityön kriteerit	8
3.2	Ennaltaehkäisy sosiaalityössä	11
3.3	Yhteenveto	14
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	16
4.1	Tutkimusmenetelmän kuvaus ja tutkimuskysymykset	16
4.2	Aineiston haku ja rajaaminen	17
4.3	Aineiston kuvaus ja esitleminen	18
4.4	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	19
5	TUTKIMUSTULOKSET	20
5.1	Lapsiperheiden häätöön vaikuttavat tekijät.....	20
5.2	Taloussosiaalityön merkitys häätöjen ennaltaehkäisyssä	22
5.3	Eettisyyden toteutuminen sosiaalityössä	24
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	28
	LÄHTEET	31

LIITTEET

1 JOHDANTO

Lapsiperheiden häädöistä ei puhuta työpaikan kahvitauoilla tai eduskunnan kyselytunneilla. Kukaan ei halua ajatella kaksivuotiasta lasta, josta tulee asunnoton, koska vanhemmat eivät osaa hoitaa raha-asioitaan ja vuokrat jäivät maksamatta. Lasta, joka muutti äidin kanssa mummin luo isän nukkuessa yönsä kaverin sohvalla, kun ulosottomies sarjoitti oman kodin lukon uudelleen. Yhteiskunnassa on vallalla ajatus, ettei lapsiperhe voi joutua asunnottomaksi. Silti taloyhtiöissä ja sosiaalitoimistoissa käsitellään näitä asioita päivittäin, mietitään vuokravelkoja ja kriisiasuntoja. Myös lapsiperheitä häädetään kodeistaan. Lapsiperheiden häädöt ovat kasvava ilmiö, jota ei uuden sosiaalihuoltolain tarjoamilla keinoilla ole pystytty pysäyttämään.

Asuminen käsitetään suomessa ihmisen perusoikeudeksi. Vaikka lailla ei ole määritelty yksilön oikeutta asuntoon, Suomen perustuslain (731/1999) 19 § 4 momentissa todetaan julkisen vallan tehtävänä olevan edistää jokaisen oikeutta asumiseen sekä tukea asunnon järjestämistä omatoimisesti. Lastensuojelulaissa määritellään (417/2007) 35 § mukaisesti lapsiperheen asumisen turvaaminen tai tarpeen mukaisen asunnon järjestäminen kunnan tehtäväksi, jos asumisen haasteet liittyvät oleellisesti lastensuojelun tarpeeseen. Lapsiperheiden häätöjen taustalla on vanhempien monialaisia haasteita ja ne voivat johtaa lastensuojelun asiakkuuteen. Häätö ei kuitenkaan ole huostaanoton peruste.

Perheiden saama tuki on ensisijaista lapsiperheiden asumiseen liittyvien haasteiden ennaltaehkäisyssä. Jos perhe saa tarvitsemansa palvelut ajoissa, saadaan ongelmat hoidettua niin perheen, kuin yhteiskunnankin kannalta taloudellisimmin. Raunio (2011, 117–118) arvioi kysymyksen siitä, kuinka toimia asiakkaan kannalta parhaiten, olevan sosiaalityön keskeinen toimintaperiaate. Uudessa sosiaalihuoltolaissa painotetaan asiakkaan etua arvioitaessa huomion kiinnittämistä asiakkaan *tarpeisiin nähden oikea-aikaisen, oikeanlaisen ja riittävän tuen* saamiseen (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301 4§ 3).

Lapsiperheiden vuokravelat ja niistä aiheutuneet häädöt kiinnostavat minua työssäni eteen tulleiden kohtaamisten kautta. Häätöuhka tai häätö näkyvät

sosiaalityössä jopa päivittäin. Käytännön työstä on noussut kysymys, voidaanko lapsiperheiden taloudellista toimintakykyä parantaa oikeanlaisella tuella ja siten ehkäistä vuokravelkoja. Tarkastelen tutkimuksessa, miten taloussosiaalityön merkitys lapsiperheiden vuokraveloista aiheutuneiden häätöjen ennaltaehkäisyssä esitetään kirjallisuudessa. Lisäksi selvitän, toteutuuko kuntien lapsiperheisiin kohdentuvassa taloussosiaalityössä eettisesti hyvän sosiaalityön mukaiset kriteerit.

Lapsiperheiden häätöjä ei ole tutkittu, asunnottomuutta on tarkasteltu tutkimuksissa eri näkökulmista. Vaikka perheiden tilanteita nähdään sosiaalialan käytännön työssä, ei yleisellä tasolla ole uskottu lapsiperheiden joutuvan asunnottomaksi hyvinvointivaltiossamme. Asunnottomuuteen johtavien tekijöiden tutkiminen on erittäin tärkeää perhenäkölma huomioiden. (Lehtonen ym. 2013, 5, 8.) Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n mukaan vuonna 2021 Suomessa oli asunnottomia lapsiperheitä 165. (ARA 2918) Tilastoissa ei näy kuinka monta perhettä on häätöuhan alla tai odottaa häädön täytäntöönpanoa. Myöskään perheet, joissa häätö on saatu peruttua eivät näy tilastoissa. Ulosottoviraston mukaan vuonna 2021 suomessa vireille tuli 6 818 häätöä, näistä toimeenpanoon päätyi noin puolet eli 3 837 (Ulosotto Suomessa 2021).

Häätö ei ole ainoastaan yksilön ongelma, vaan se aiheuttaa kuluja myös yhteiskunnallisella tasolla. Häätö maksaa keskimäärin 5 000–20 000 euroa. Häätö ei tule yllätyksenä, vaan sen toimeenpano on prosessi, joka vie aikaa. Perheiden talousvaikeudet näkyvät häätöuhkina. Lapsiperheillä yleisin syy häätöön on vuokravelat. (Pykkänen 2022.) Taloussosiaalityön merkitys lapsiperheiden taloudellisten haasteiden ennaltaehkäisyssä on huomioitu myös palvelurakenteissa. Taloussosiaalityön palvelujen avulla pyritään edistämään haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten taloudellista hyvinvointia ja ehkäisemään ongelmien kasaantumista. (Viitasalo 20, 220–222.)

Tutkimus toteutetaan laadullisena tutkimuksena. Menetelmäksi valitsin systemaattisen kirjallisuuskatsauksen. Sen avulla voidaan kehittää sekä olemassa olevia teorioita, että uusia teorioita. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen avulla pyritään luomaan tuloksia päätöksentekoon tai sen tueksi (Salminen 2011). Helen Aveyard (2014,6) toteaa systeemisen kirjallisuuskatsauksen olevan kuin palapeli, jossa analyysin avulla pyritään saamaan kaikki palat oikeille kohdilleen. Tämä kuvaa kirjallisuuskatsauksen ydintä: siinä samasta aiheesta olevat tutkimukset kootaan yhteen ja tiivistetään ne yhteen, olennaiset asiat sisältävään tutkimukseen. Analyysissa hyödynnetään teorialähtöistä sisällönanalyysia.

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys muodostuu sosiaalityön keskeisistä eettisistä periaatteista sekä ennaltaehkäisystä. Tutkielman alussa avaan keskeisiä tutkimuksessa käytettyjä käsitteitä, jolloin niiden merkitys aiheen kontekstissa avautuu ymmärrettävämmiin.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA

2.1 Sosiaalihuoltolaki

Sosiaalihuollolla tarkoitetaan niitä kunnan järjestämisvastuulla olevia sosiaalipalveluja, joiden tavoitteena on edistää ja ylläpitää sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä avun tarpeessa oleville henkilöillä. Sosiaalihuolto säätelee sosiaalihuoltolaki. Laki sisältää mm. säädökset sosiaalihuollon järjestämisvelvollisuudesta, palvelujen toteuttamisesta, muutoksenhausta sekä hallinnosta (Sosiaalihuollon soveltamisopas 2017, 15, Uotinen 2010, 79). Sosiaalihuoltolakia on sovellettava kunnalliseen sosiaalihuoltoon, ellei muissa laissa toisin määrätä (Sosiaali- ja terveydenhuoltoalan lainsäädäntö 2021, 230).

Suomen ensimmäinen sosiaalihuoltolaki otettiin käyttöön vuonna 1984. Uusi sosiaalihuoltolaki (1301/2014) astui voimaan 1.4.2015. Sosiaalihuoltolain uudistuksen tavoitteena oli siirtää palvelujen painopiste erityispalveluista yleispalveluihin sekä vahvistaa asiakkaiden yhdenvertaisuutta. Sosiaalihuoltolain mukaisesti mahdollisuus saada apua haastavassa elämäntilanteessa pitäisi olla jokaisen tavoitettavissa. Siirtämällä sosiaalipalvelut muiden palvelujen piiriin madallettiin kynnystä tuen hakemiseen. Peruspalvelujen vahvistamisen tavoitteena oli vähentää liian myöhään tarjottavan avun aiheuttamaa korjaavan työn tarvetta. Lisäksi lain muutosten tavoitteena oli viranomaisten yhteistyön tiivistäminen sekä asiakkaan oikeuksien edistäminen. (Hämäläinen ja Niemelä 2014, 90-94; Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 1 §; Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 13; Uotinen 2010, 7-8.)

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 2 luvun 6 §:ssa todetaan, että kunnan on järjestettävä kuntalaisille heidän tarvitsemansa sosiaalihuollon neuvonta ja ohjaus. Momentissa painotetaan erityistä tukea tarvitsevien huomioiminen palveluja järjestettäessä. Erityistä tukea voi tarvita esimerkiksi lapsiperhe, jolla on vaikeuksia

saada heille kuuluvia sosiaalipalveluja usean yhtäaikaisen tuen tarpeen vuoksi. Saman lain 8§ 2 momentti korostaa, kuinka palveluja tarjottaessa tai kehitettäessä on huomioitava erityistä tukea tarvitsevien tarpeet ja toiveet. Lain toteutuminen vaatii ammattilaiselta kykyä huomioida asiakkaan etu, kuten sosiaalihuoltolaissa painotetaan:

Asiakkaan etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimintatavat ja ratkaisut parhaiten turvaavat tarpeisiin nähden oikea-aikaisen, oikeanlaisen ja riittävän tuen (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 4§ 3).

Jos lapsiperheellä on asumiseen liittyviä haasteita, lain mukaan kunnan on järjestettävä perheelle sosiaalipalveluja asumiseen ja taloudelliseen tuen tarpeeseen. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 3§ 2 ja 3 momentti). Tuen tarve voi liittyä erilaisiin tilanteisiin, joissa asuminen vaarantuu esimerkiksi vuokranmaksun vaikeuksien takia. Lapsiperheiden asunnottomuutta voidaan myös ennaltaehkäistä erilaisilla sosiaalihuollon toimenpiteillä. Uudessa sosiaalihuoltolaissa painotetaan lapsiperheiden arjessa selviytymisen tukemisen tärkeyttä. Lisäämällä ehkäiseviä perhepalveluja pyritään tukemaan perheitä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, esimerkiksi perhetyön tai kotipalvelun avulla. Palveluja sekä niiden riittävyttä arvioitaessa lähtökohtana on mahdollistaa yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä toimiminen. Palvelujen ensisijaisena tehtävänä on edistää väestön hyvinvointia ennaltaehkäisevästi. (Hämäläinen ja Niemelä 2014, 84-96; Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 15, 38.)

Sosiaalihuoltolain 7 § korostaa rakenteellisen sosiaalityön vastuuta sosiaalisen hyvinvoinnin sekä sosiaalisten ongelmien tiedon välittämisestä myös yhteiskunnan tasolla. Jos ongelmia ei tiedosteta, niitä ei voida muuttaa.

2.2 Perheet taloussosiaalityön asiakkaina

Taloussosiaalityötä tarjotaan kuntien sosiaalitoimistoissa tai esimerkiksi kuntien vuokratulojen asumisneuvonnassa. Sirpa Karjalainen (2019, 45) käsittää taloussosiaalityön sosiaalityöksi, joka kohdistuu asiakkaan toimeentuloon sekä talouteen ja jonka tavoitteena on vahvistaa asiakkaan taloudellista toimintakykyä. Näin asian näkee myös Katri Viitasalo (2018, 99), jonka mukaan olennaista taloussosiaalityössä on asiakkaan tukeminen laajemmin kuin pelkästään raha-asioita selvittämällä. Hän toteaa asiakkaiden talousongelmat kietoutuvan elämäntilanteisiin ja siinä vaikuttaviin ongelmiin. Viitasalo (2018, 98) nostaa esimerkiksi lapsiperheen, jolla on toistuvasti vuokratilastoja. Pelkkä vuokrien maksu tai välitystili ei tue perheen taitoja hoitaa raha-asioita. Perhe tarvitsee toimintaa, joilla tuetaan perhettä laajemmin,

ja autetaan heitä selviytymään haastavassa elämäntilanteessa. Apuna tilanteessa voi olla esim. käynti talous- ja velkaneuvojalla tai sosiaalityöntekijän kanssa keskusteleminen.

Tilastokeskus määrittelee lapsiperheeksi perheen, jossa asuu vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi (Tilastokeskus 2022). Lapsiperheiden taloudellinen toimintakyky vaihtelee ja perheiden käytettävissä olevat taloudelliset resurssit eroavat toisistaan. Vuonna 2021 oli suomessa tilastokeskuksen mukaan 553 613 lapsiperhettä eli perheitä, joissa oli vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi (Tilastokeskus 2022). Kaikista lapsiperheistä 9,4 % eli noin 52 000 perhettä sai toimeentulotukea. (Itla 2022). Asumistukea puolestaan sai 78 700 lapsiperhettä joulukuussa 2021 (Kela 2022). Tilastojen perusteella voidaan todeta, että suurin osa lapsiperheistä saa pääasiallisen tulonsa muualta, kuin etuuksien kautta. Silti suomessa lapsiperheet ovat yksi heikoimmassa taloudellisessa asemassa oleva väestöryhmä. Osmo Kontulan (2018,10) mukaan huoltajien lukumäärä vaikuttaa lapsiperheen toimeentuloon enemmän kuin lasten määrä. Suurin köyhyysriski on yksihuoltajilla, mutta erityisesti pienten lasten kahden aikuisenkin perheet elävät köyhyysrajalla. Taloudelliset vaikeudet ovat myös suurin syy siihen, että perheet hakeutuvat sosiaalityön piiriin (Viitasalo 2013, 358).

Johanna Kallio ja Mia Hakovirta (2020, 9–12) lähestyvät lapsiperheiden talousongelmia huono-osaisuuden näkökulmasta. Huono-osaisuus näyttäytyy heidän arvionsa mukaa laajempänä ilmiönä kuin pelkkä köyhyys, siinä on puutteita taloudellisessa, sosiaalisessa tai terveydellisessä toimintakyvyssä. Myös Kallio ja Hakovirta näkevät taloudellisen tilanteen liittyvän toimintakykyyn ja elämänhallintaan. Osa taloudellisesta ongelmista johtuu kyvyttömyydestä hoitaa taloudellisia asioita. Viitasalo (2019, 9–10) tiivistää taloudellisen toimintakyvyn sisältävän sekä taloudellisten tietojen ja taitojen, arjen taloudenhallinnan, kyvykkyyttä huomioida myös tulevaisuuden mukanaan tuomia muutoksia, sekä taidon valita palveluja tai tuotteita. Siihen vaikuttavat yksilön kyvyn ja mahdollisuuksien lisäksi myös yhteiskunnan rakenteet ja instituutiot, Viitasalo (2018, 98–99; 2019, 10) arvioi.

Yhtenä taloussosiaalityön tehtävänä Viitasalo (2018, 97; 2019,13) näkee rakenteellisen vaikuttamisen. Jos huomataan rakenteissa ongelmia, jotka aiheuttavat asiakkaille haasteita, on niistä raportoitava eteenpäin. Esimerkiksi etuuksista tiedottaminen selkeästi ei ole ongelmaton. Asiakkaat eivät läheskään aina tiedä, mitä etuuksia he voisivat saada, eikä heillä ole voimavaroja lähteä asioita selvittämään ilman apua. Viitasalon arvion mukaan keskeisin toimintamalli asiakkaiden taloudellisten toimintamahdollisuuksien vahvistamiseksi on palvelujen kehittäminen heidän tarpeitaan vastaaviksi (Viitasalo 2018, 96–97).

2.3 Vuokravelat ja häätö tragediana

Perustuslain (731/1999) 19§:n 4 momentissa painotetaan julkisen vallan tehtävänä olevan asumisen omatoimisessa järjestämisessä tukeminen ja jokaisen oikeuden omaan asuntoon edistäminen. Huomioitavaa on, ettei missään laissa sanota jokaisella olevan oikeutta asuntoon. Suomessa voi lain mukaan olla asunnoton, mutta lapsiperheet eivät jää meillä absoluutisesti asunnottomaksi. He asuvat tilapäisasunnoissa kuten kriisimajoituksessa tai tuttavien ja sukulaisten luona. (Sarantaus 2017, 6.) Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) määrittää tietyt säädökset, joiden mukaan kunta on velvollinen järjestämään lapsiperheelle asumisen turvaamiseksi riittävän taloudellisen tuen tai tarpeen mukaisen asunnon, jos lastensuojelun tarve johtuu asunnottomuudesta. On kuitenkin tilanteita, jolloin lastensuojelun tarvetta ei ole ja perhe joutuu etsimään väliaikaisen asunnon häädön täytäntöönpanon takia.

Vuokravelat on yleisin syy lapsiperheiden häätöihin. Häätöprosessi kestää kuukausia, joten häädettävällä on halutessaan aikaa hoitaa vuokravelkansa. Valitettavan usein häätö konkretisoituu vasta kun ulosottoviranomainen lähettää muuttokehoituksen. (Furuhjelm 2018, 82.)

Vuokranmaksupäivä ilmoitetaan vuokrasopimuksessa. Jos vuokrasta jää osa tai koko vuokra maksamatta, vuokranantaja lähettää maksukehoituksen. Vuokralaisella on mahdollisuus maksaa koko velka tai tehdä maksusuunnitelma. Kun vuokria on maksamatta kahdesta vuokrasta tai vuokra on toistuvasti myöhässä useamman kuukauden ajalta, voi vuokranantaja lähettää maksuhuomautuksen tai haasteen. Käytännöt vaihtelevat hieman eri vuokranantajien kohdalla. (Ara 2018.) Jos vuokralainen ei reagoi maksukehoitukseen, vuokranantaja tekee käräjäoikeuteen haastehakemuksen ja siirtää oikeuteen myös vuokravelan häädön hakemista varten. Kun vuokravelasta on annettu käräjäoikeuden päätös, menee siitä tieto vuokrantajalle, joka laittaa vuokravelat ulosottoon. Tässä vaiheessa vuokralaisen luottotietoihin tulee merkintä.

Myös omistusasunnosta voi saada häädön. Jos asunnon vastikkeet jäävät maksamatta, voi taloyhtiö ottaa asunnon haltuunsa. Haltuunoton toimeenpano edellyttää noin kolmen kuukauden vastikerästejä. Taloyhtiön hallitus voi lähettää varoituksen jo kahden kuukauden vastikerästeistä ja tehdä tarvittaessa maksusuunnitelman osakkaan kanssa. (Furuhjelm 2018, 29-35.) Mikäli osakas ei maksa rästejä, taloyhtiön hallitus lähettää asukkaalle tiedoksiannon yhtiökokouksen järjestämisestä asunnon hallintaanoton päättämiseksi. Jos osakkaat eivät muuttokehoituksesta huolimatta muuta, taloyhtiö voi hakea käräjäoikeudesta häätötuomion. (Furuhjelm 2018, 68-69.)

Kun häätöhakemus on laitettu vuokranantajan tai taloyhtiön toimesta vireille, ulosottovirasto ilmoittaa asiasta asianosaisille. Häädettäville on annettava

mahdollisuus lähteä asunnosta vapaaehtoisesti. Ulosottoviranomainen määrää häätöpäivän ja lähettää vuokralaiselle häädön vireilletuloilmoituksen eli muuttokehoituksen. Vuokralaiselle jää noin kaksi viikkoa aikaa muuttaa omatoimisesti. (Ara 2018 ; Furuholm 2018, 84 ; Linna 2004, 49- 68.)

Häätöpäivänä häätö toimitetaan poistamalla hädettävät ja heidän omaisuutensa asunnosta. Laki Ulosottokaaresta (628/2022 7 3 ja 5§) velvoittaa myös viimeistään tässä vaiheessa lastensuojeluilmoituksen tekemistä. Suositeltavaa on että lastensuojeluilmoitus tehdään heti, kun tieto häädöstä tulee (Furuholm 2018, 89). Lastensuojeluilmoitus on perheelle mahdollisuus avun saamiseen, jos sitä ei ole osattu yksin hakea. Kuten Leena Lehtonen ym. (2013, 46-48) toteavat, mitä aikaisemmassa vaiheessa apua haetaan sosiaalitoimelta, sitä paremmin perheitä pystytään asumisen ongelmiin liittyvissä asioissa auttamaan.

Ulosottomies voi tarvittaessa lykätä muuttopäivää, jos perusteet ovat riittävät. Häätöpäivää voidaan lykätä sekä asukkaana että esimerkiksi sosiaaliviranomaisen toimesta. Lasten olosuhteet huomioidaan yhtenä vahvana perusteena häädön lykkäämiselle. Erityisesti jos lapsiperheen jäsenet on sijoitettava kunnan asunto- tai sosiaaliviranomaisten toimesta eri paikkoihin, häätöä voidaan lykätä. Lykkäyksestä huolimatta häätö on toimitettava kahden kuukauden sisällä asian vireilletulosta. Ennen häädön täytäntöönpanoa vuokralaisella on mahdollisuus hoitaa velkansa ja siittää aiheutuneet kulut, jolloin asuminen voi vuokranantajan suostumuksella jatkua. (Ara 2018; Furuholm 2018, 84 ; Linna 2004, 49- 68.)

Häätöuhka aiheuttaa perheille taloudellisen stressin ja asunnottomuuden uhan lisäksi pelkoa esimerkiksi lasten menettämisestä, arvioivat Lehtonen ym. (2013, 14-16). Lastensuojelu voidaan nähdä pelkona huostaanotolle eikä apua uskalleta pyytää. Myös lasten tilanne huolettaa vanhempia, vaihtuuko koulu ja kaveripiiri jo häätö toteutuu, kuinka toimi lasten oirehtiessa jne. Lehtosen ym. mukaan huoli lasten tilanteesta voi jättää varjoonsa asumisen taloudellisen puolen, jolloin esim. vuokravelkoihin ei ole enää voimia tarttua.

3 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1 Eettisesti hyvän sosiaalityön kriteerit

Yhteiskunnassa vallitsevat arvot ja etiikka yhdessä niitä tukevan lainsäädännön kanssa vaikuttavat myös siihen, kuinka tärkeänä sosiaalipalveluja pidetään palvelurakenteessa (Niemi 2011, 13). Tähän liittyen Leena Eräsaari (2014, 136) nostaa esiin sosiaalityön poliittisen etiikan, joka korostaa ihmisen kokonaisvaltaisuutta, osallisuutta sekä niin työntekijöiden kuin asiakkaidenkin ihmisyyttä ja ihmisoikeuksia. Siinä sosiaalityö nähdään vahvasti arvoammattina. Se pitää sisällään useita arvoihin ja etiikkaan liittyviä vaatimuksia, joita sosiaalityössä joudutaan päivittäin pohtimaan, Eräsaari (2014, 136 - 139) arvioi. Hän toteaa, ettei mikään muu ammatti joudu niin paljon tekemisiin yhteiskunnan arvojen kanssa kuin sosiaalityö. Osa näistä liittyy kysymyksiin hyvästä elämästä ja kuolemasta sekä yhteiskunnan vaatimuksista tehdä eettisiä oikeita valintoja. Toisaalta pohdintoihin sisältyy talous ja suoritteet, joilla mitataan työn tuloksellisuutta. Kyösti Urponen (2014, 59) kritisoi sosiaalityön eettisyyden näkemyksen korostamisesta ja näkee sen vähentävän yhteiskunnallista, taloudellista ja poliittista luonnetta, joka sosiaalityöllä on yhteiskunnassamme. Urponen näkemyksen mukaan etiikan kytkeminen politiikkaan ja talouteen olisi sosiaalityölle ominaista. Urponen lisäksi myös Eräsaari ja Tuomo Kokkonen (2019, 58-59) näkevät sosiaalityön politisoitumisen mahdollistavan sosiaalityön vaikutusvallan lisäämisen yhteiskunnassamme. Kuten Kokkonen ja Anneli Pohjola (2014,138) toteavat, sosiaalialan poliittista vaikutusvaltaa vahvistetaan rakenteellisella sosiaalityöllä, jolla pyritään vaikuttamaan sekä sosiaalisiin että yhteiskunnallisiin rakenteisiin. Näin lisätään sosiaalityön poliittisen etiikan näkyvyyttä myös käytännössä ja vaikutetaan asioihin.

Sosiaalityön arvoja ja etiikkaa pidetään yhdessä tiedon ja teorian kanssa työn lähtökohtana. Kyösti Raunio (2009, 82) kritisoi kuitenkin arvoista puhumisen epämääräisyyttä sosiaalityön kontekstissa. Raunioon yhtyy Eräsaari (2014, 136) joka näkee hankaluutena sosiaalityön konkreettisten, eettisten ristiriitojen ratkaisemisen pelkästään tiedon avulla. Sosiaalialalla ei ole varsinaisesti omia arvoja ja eettisiä periaatteita, niiden lähtökohtana ovat yhteiskunnan vallalla olevat arvot. Raunion näkemyksen mukaan arvot nousevat eettisistä periaatteista eli etiikasta ja ohjaavat ammatillista toimintaa. Juha Hämäläinen ja Pauli Niemelä (2014, 81–84) tarkentavat arvojen ilmaisevan tärkeänä pidettäviä asioita, jotka koskevat myös niitä keinoja, joilla tavoitteisiin pyritään.

Sosiaalialan eettisissä ohjeissa korostetaan sosiaalityön keskeisinä periaatteina ihmisarvoa, ihmisoikeuksia sekä sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Arvoissa korostuvat myös osallisuus sekä henkilön kokonaisvaltaisten voimavarojen huomioiminen. Eettiset periaatteet puolestaan nousevat arvoista ja muuttuvat teoiksi käytännön työssä. Arvostava kohtaaminen, vuorovaikutus, yhdenvertaisuus, itsemääräämisoikeus, oikeus ilmaista omia tunteitaan, syrjinnän vastustaminen, voimavarojen huomioiminen, ainutlaatuisuuden näkeminen ja huomioiminen sekä epäoikeudenmukaisuuden vastustaminen ovat eettisiä periaatteita, joita toteutetaan käytännön työssä. (Arki, arvot ja etiikka 2017; Raunio 2009, 82.)

On muistettava, että sosiaalityö lähtee aina asiakkaan tarpeesta. Siksi on tärkeää huomioida sosiaalityön pioneerin Marjatta Eskolan (Raunio 2009, 83) esitys, jossa hän korostaa asiakkaan tilanteen, sosiaalisen ympäristön ja tarpeen analysoinnin olevan lähtökohta sosiaalityölle. Eskola toteaa, etteivät ihmisten elämäntilanteet ole samanlaisia, ja jokaisen asiakkaan todellisuus vaikuttaa hänen elämäntilanteeseensa. Tavoitteellinen, metodinen työote edellyttää sosiaalityöntekijältä jatkuvaa oman työskentelyn arviointia (Aho 2018, 27). Eskola näkee, ettei pelkkä tietoon perustuva arviointi kuitenkaan riitä, kun tavoitteena on sosiaalityön arvojen sisältämien eettisten periaatteiden toteutuminen työskentelyssä. Tarvitaan myös reaalisuutta, jota tieto toiminnan perustana antaa, Eskola arvioi. (Raunio 2009, 83.) Myös Teija Karttunen ja Johanna Hietämäki (2014, 320-321) näkevät, ettei pelkkä eettinen pohdinta riitä, jos käytettävissä ei ole riittävästi tietoa ja taitoa.

Eskolaan, Karttuseen ja Hietämäkeen yhtyy Raunio joka lisää, ettei sosiaalityössä arvoja ja tietoa ole tarvetta erotella toisistaan kovin tiukasti. Raunio toteaa, ettei ainoastaan tietoon perustuvien keinoja käyttämällä voi tehdä eettisiä arvioita, vaan tarvitaan myös arvoja, jotka ohjaavat työskentelyssä käytettävien keinojen valintaa. Näin eettiset periaatteet voivat ohjata arvojen mukaisia, tietoon perustuvia toimenpiteiden valintaa. (Raunio 2009, 82-84)

Eettisten ristiriitojen aiheuttamat haasteet käytännön työssä näyttäytyvät sosiaalityöntekijöiden arjessa päivittäin. Vaikka sosiaalialan arvot ja eettiset

periaatteet ovat melko selkeät, on niiden tuominen käytäntöön haastavaa. Työntekijä joutuu taiteilemaan asiakkaan tarpeiden, lainsäädännön ja rakenteiden välimaastossa etsiessään asiakkaiden tilanteisiin ratkaisuja. On tärkeää pohtia, voiko työntekijä toimia aina eettisesti oikein, kun lainsäädäntö määrää kuinka toimitaan tiettyjen sääntöjen mukaisesti. Esimerkiksi lastensuojelun palveluntarvetta arvioitaessa jää työntekijän arvioitavaksi, onko lastensuojeluilmoitus aiheeton vai onko tarvetta sosiaalihuoltolain mukaisille palveluille tai lastensuojelun tuelle, kun kriteerit eivät välttämättä täyty mutta ammattilaiselle nousee huoli tilanteesta. Vastuu on suuri, vaikka työtä tehdään työpareina sosiaaliohjaajien kanssa, on sosiaalityöntekijä aina vastuussa päätöksestä. Itsenäinen työskentelytapa suhteessa lainsäädäntöön näkyy myös asiakkaan saaman palvelun sisällössä, johon työntekijä omalla toiminnallaan vaikuttaa. Tämä vaikuttaa niin asiakkaan tasa-arvoiseen, oikeudenmukaiseen kohteluun, kuin hänen ihmisarvonsa ja -oikeuksiensa huomioimiseen.

Kuten Kati Turtiainen, Maija Jäppinen ja Ingo Stamm (2021,31) osuvasti toteavat, on lainsäädännön, asiakkaan tarpeiden, tiedon sekä etiikan yhdistäminen sosiaalityön ydintä osaamista. Yhdessä nämä luovat käytänteet sosiaalityölle ja mahdollistavat yhteiskunnan ja valtion toiminnan kriittisen arvioinnin sosiaalityön näkökulmasta, he toteavat. Tästä huolimatta yksittäisen asiakkaan tilanteeseen ei voi aina vaikuttaa, kuten sosiaalialan ammattilaisen arvion mukaan olisi tarpeellista. Sosiaalityöntekijöiden suuret asiakasmäärät vaikuttava siihen, etteivät he välttämättä ehdi varmistamaan arvojen ja eettisten periaatteiden toteutumista asiakkaan arjessa. Varmistaakseen niiden toteutumisen käytännössä, vaaditaan rakenteellisten muutosten lisäksi yksittäiseltä työntekijältä kykyä ja halua työskennellä asian hyväksi. Pohjola (2019, 332) toteaaakin, kuinka toteutuakseen käytännössä eettiset periaatteet on purettava ja sisäistettävä, ei ainoastaan suhteessa ihmiseen ja hänen tilanteeseensa, vaan myös päätöksentekoprosessin eettisiin valintoihin. Olennaista eettiselle sosiaalityölle on työn läpinäkyvyys suhteessa työhön ja siinä tehtäviin eettisiin päätöksiin. Kun työntekijä tekee parhaansa analyttiseen arviointikykyynsä luottaen käytettävissä olevien resurssien puitteissa, tarvittaessa reunaehtoihin vaikuttamalla, työn eettisyys toteutuu, toteaa Pohjola (2019,221).

Pohjola (2019, 329-332) ymmärtää eettisyyden sosiaalityön ytimenä, joka tuo pysyvyyttä työskentelyyn myös yhteiskunnan murroksessa. Eettisyys on sosiaalityön vahvuus, jolla se voi perustella asemaansa. Pohjola (2019, 332) käsittää sosiaalityön ammattillisen toiminnan vahvasti eettisenä, prosessimaisena, suhteissa rakentuvana työnä. Myös hänen mukaansa sosiaalityön arvot ja etiikka täytyy purkaa käytännön teoiksi, jos niitä käsitellään ylätasoon käsitteillä, ei niitä saada käytäntöön.

Pohjolan näkemykseen yhtyy Niemelä, joka näkee hyvän ammatillisen sosiaalityön eettisinä periaatteina vastuuntuntoisen, tapauskohtaisesti paneutuvan työskentelyotteen, jossa työntekijä tutkii ja selvittää asioita monipuolisesti. (Niemelä

2011, 13, 42.) Työskentelyssä on huomiotava myös eettinen vastuu, jonka asiakkaiden monimutkaiset elämäntilanteet sekä niukat käytettävissä olevat resurssit aiheuttavat (Arki, arvot ja etiikka 2017). Vaikka eettiset ohjeet on laadittu varmistamaan työntekijöiden tiedon käyttämiseen asiakkaan edun varmistamiseksi, nostetaan niissä esiin myös työntekijän oikeudet. Sosiaalityön eettisten menettelytapojen ohjeet varmistavat työntekijälle oikeuden työsuojeluun ja turvallisuuteen sekä oikeuden huolehtia omasta hyvinvoinnistaan. (Raunio 2009, 119.)

Arvot ja eettiset periaatteet sekä lain asettamat normit määrittelevät raamit sosiaalialan ammattilasten työskentelylle (Niemelä 2011,13). Kirsi Juhila (2018, 254) muistuttaa, että sosiaalityötä yhdistäviä universaaleja eettisiä periaatteita on noudatettava paikasta tai ajasta riippumatta. Laissa sosiaalialan ammattihenkilöstä määritellään sosiaalialan ammattieettiset velvollisuudet:

Sosiaalihuollon ammattihenkilön ammatillisen toiminnan päämääränä on sosiaalisen toimintakyvyn, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen ja hyvinvoinnin lisääminen. Lisäksi ammattihenkilön velvollisuutena on noudattaa mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista sekä asiakastietojen käsittelystä säädetään. (Laki sosiaalialan ammattihenkilöistä 817/2015 4§.)

Uuden sosiaalihuoltolain suunnitteluvaiheessa linjattiin sosiaalieettiset arvoperiaatteet, joiden mukaan lakiesitys valmisteltiin. Esitys sisälsi universaaliuden ja normaalisuuden, julkisen ja sosiaalisen vastuun, yhdenvertaisuuden, valinnanvapauden, avoimuuden ja luottamuksen sekä ihmislähtöisyyden ja osallisuuden turvaamisen periaatteet. Erityisesti painotettiin ennaltaehkäisyn ja kokonaisvaltaisuuden periaatteita. 90-luvun laman jälkeen oli jouduttu luopumaan useista ennaltaehkäisevän työn malleista ja ne haluttiin tuoda takaisin turvaamaan kansalaisten arkea. Sosiaalihuollon tärkeimpänä päämääräarvona nähtiin hyvinvoinnin edistäminen. Lakiuudistuksen keskeisinä avainsanoina olivat hyvinvoinnin edistäminen, ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen. Linjauksilla pyrittiin siirtämään työskentelyn painopistettä korjaavasta ehkäisevään työhön. (Hämäläinen ja Niemelä 2014, 84–90.)

3.2 Ennaltaehkäisy sosiaalityössä

Jo vuonna 2002 valtioneuvosto korosti varhaisen puuttumisen merkitystä lapsiperheiden hyvinvointiin liittyvissä ongelmissa. Valtioneuvoston mukaan yhteiskunnan palvelujärjestelmään tulisi organisoida varhaisen puuttumisen periaate, jota korostettiin sekä yksilön tarpeiden että yhteiskunnan resurssien kannalta tärkeänä toimintatapana. Lapsiperheiden ongelmien ehkäisyssä korostettiin Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävää. Haasteena nähtiin käytäntöjen puuttuminen, jolloin

ennaltaehkäisevän tai varhaisen puuttumisen tukea ei ollut mahdollista tarjota riittävästi niitä tarvitseville perheille. (Raunio 2009, 289–290.)

Uusi sosiaalihuoltolaki painottaa ennaltaehkäisevän työn tärkeyttä sosiaalialalla, erityisesti lapsiperheiden kohdalla. Marjukka Rasa ja Kaisa Vuolukka (2019, 268) arvioivat sosiaalihuollon rakennemuutoksen tavoitteena olevan perheiden varhaisen tuen saamisen mahdollistamisen kehittämällä lapsiperheiden palveluja. Perheiden saaman tuen on oltava tarpeisiin vastaavaa, oikea-aikaista sekä riittävää. Oikea-aikaisuudella tarkoitetaan palvelujen riittävän aikaista saatavuutta, jolloin varhaisen tuen avulla kyetään ehkäisemään ongelmien pitkittyminen. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2011 4§ 3; 2 9–10§; Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 29.)

Varhainen puuttuminen lapsiperheiden ongelmiin on perusteltua. Anna-Maria Isola ja Esa Suominen (2016, 92) nostavat esiin lapsen näkökulman. He painottavat, etteivät lapset valitse mihin haluavat syntyä. Näin ollen on eettisesti perusteltu toimia yhteiskunnallisesti lapsiköyhyyttä ja lasten eriarvoisuutta vastaan. Ajatusta tukee Rasan ja Vuolukan (2019, 267-268) näkemys lapsiperheiden siirtymisestä tarpeen mukaan palvelusta toiseen matalan kynnyksen palvelujen avulla. Kun palveluja tarjotaan perheille riittävän ajoissa, voidaan esimerkiksi lastensuojelun palveluja vähentää, he arvioivat. Asia on tiedostettu myös poliikassa ja pääministeri Sipilän hallitus (2015-2018) käynnisti lapsiperhepalvelujen kehittämisen muutosohjelman, Lapen (2016-2019). Hankkeen tavoitteena oli uudistaa lapsiperheiden palvelut saumattomaksi kokonaisuudeksi ja parantaa kunnan ja muiden palveluntuottajien yhteistyötä. Lähtökohtana pidettiin lapsen edun toteutumisesta sekä vanhempien tukemista. Hanke jatkuu Marinin hallitusohjelman mukaisesti 2020-2022, jolloin tavoitteena on erityisesti perhekeskusten sekä lasten, nuorten ja perheiden varhaisen tuen vahvistaminen arjessa. (Sote-uudistus 2022.)

Myös Juhila (2018, 76-81) yhdistää ennaltaehkäisyn periaatteen sosiaalityön tulevaisuuteen. Hän korostaa, ettei sosiaalityön tavoitteena ole ainoastaan ratkaista ongelmia, vaan myös tarttua sellaisiin ihmisten toimintatapoihin, jotka voivat tulevaisuudessa aiheuttaa haasteita. Juhilan mukaan ennaltaehkäisyssä on kolme tasoa. Laajin niistä on kaikki kansalaiset yhdistävä taso, jossa ennaltaehkäisevä työ kohdittuu kaikkiin kansalaisiin. Esimerkiksi kansallisten ravitsemussuositusten tavoitteena on ennaltaehkäistä sairauksia. Toisen tason kohteena ovat erilaiset riskiryhmät, esimerkiksi lapset, nuoret ja lapsiperheet. Heidän kanssaan työskentelyä kutsutaan varhaiseksi tueksi. Kolmannella ennaltaehkäisevä työskentelyn tasolla on jo ongelmia, joihin tarvitaan korjaavaa ehkäisyä. Tällöin tavoitteena on intensiivisen työn avulla ehkäistä ongelmien vaikeutumista tai uusien ilmentymistä, päättelee Juhila. Juhila (2018, 80) muistuttaa, että sosiaalihuoltolain (1301/2014) 7 § mukaan rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu tavoitteellisten toimien ja toimenpide-

ehdotus sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi. Viime vuosina näitä kaikkia tasoja on Juhilan mukaan painotettu työskentelyssä entistä enemmän.

Käytännössä ennaltaehkäisevä työskentely voi vähentää vahvemman ammatillisen intervention tarvetta (Juhila 2006, 178 ; Juhila 2018, 78). Esimerkiksi jos lapsiperheen vuokranmaksuongelmiin puututaan ajoissa, ei perheelle tule häätöuhkaa tai pahimmassa tapauksessa häätöä. Tätä näkökulmaa tukee Jutta Paavolan, Arto Rautajoen ja Anneli Pohjolan (2019, 106) kommentti, jossa he toteavat sosiaalityön olevan ehkäisevä työnä paljon korjaava työtä vaikuttavampaa. Ennaltaehkäisyssä matalan kynnyksen palvelut ovat tärkeässä osassa. Jos perhe saa tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti ja nopeasti, se nopeuttaa haasteisiin tarttumista ja helpottaa avun pyytämistä. (Rasa ja Vuolukka 2019, 270-274.)

Matalan kynnyksen palvelujen tavoitteena on pitää kynnyksen palveluihin hakeutumisessa mahdollisimman alhaisena. Kuten Lars Leemann ja Riitta-Maija Hämäläinen (2015, 1) toteavat, tarvitaan palveluja joihin myös ne, jotka ovat jäämässä palvelujärjestelmän ulkopuolelle, osaavat ja uskaltavat hakeutua ilman leimautumisen pelkoa. Näissä palveluissa asiakas voi saada apua ilman vaatimuksia, mikä oli myös sosiaalihuoltolain tavoitteena. Palvelujen maksuttomuus, mahdollisuus hakeutua niihin ilman lähettä sekä niiden kohdentuminen tiettyyn asiakasryhmään ovat matalan kynnyksen palvelujen peruspiirteitä. (Leemann ja Hämäläinen 2015, 3.) Perheiden ei tarvitse olla lastensuojelun asiakkaina saadakseen heitä tukevia sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja, kuten perhetyötä.

Matalan kynnyksen palveluja voi tarjota sekä kolmas sektori että julkinen puoli. Kolmas sektori voi omien palvelujensa avulla ohjata asiakkaat oikean avun piiriin julkiselle puolelle. Lapsiperheille on tarjolla esimerkiksi perhetupatoimintaa. (Leemann ja Hämäläinen 2015, 4-6.) Tarjoamalla perheille tukea matalan kynnyksen palveluissa voidaan ennaltaehkäistä isoja ongelmia. Esimerkiksi Vantaalla on tarjolla asumisen haasteisiin walk in-palvelua. Helppo palvelujen saatavuus alentaa kynnystä avun hakemiseen.

Palveluihin pääsy on ihmisen perusoikeus. Jotta sosiaalinen oikeudenmukaisuus voi toteutua, on varmistettava kaikkien mahdollisuus saada tasa-arvoista palvelua. Leemann ja Hämäläinen (2015, 2-3) korostavat palvelujen saavutettavuutta, ja tarkentavat ettei tämä kuitenkaan tarkoita, että palveluja olisi tarjolla kaikille. Palveluja on osattava hakea ja edellytyksenä siihen tarvitaan tietoa siitä, mitä apua voisi saada. Ongelmana on, ettei kaikilla ole riittävästi taitoa tai voimavaroja hakeutua palveluihin, jos kynnyksen niihin hakeutumiseen ei ole riittävän matala. Erityisesti moniongelmaiset ja huonompi-osaiset ovat suurella riskillä jäädä tarvitsevansa avun ulkopuolelle. Usein matalan kynnyksen palvelut kohdentuvat juuri heihin, joilla ei ole kykyä sinne hakeutua. Tämä vaatii aktiivisuutta ja joustavuutta sekä ammattilaisilta että palvelujärjestelmältä. Leemann ja Hämäläinen

(2015, 3-4) näkevätkin matalan kynnyksen määrittelyn haastavana. Kokemus subjektiivisesta kokemuksesta vaihtelee ja se mikä on palvelujärjestelmän mukaan matalan kynnyksen palvelu, ei välttämättä ole sitä asiakkaan mielestä.

Ennaltaehkäisevien, matalan kynnyksen palvelujen saatavuuden näkee haasteena myös Marja-Leena Perälä, Nina Halme ja Outi Kanste (2014, 228- 238), jotka lisäksi pohtivat, ovatko palvelut toimivia ja siten saavutettavissa. Heidän mukaansa palvelujen saavutettavuuteen liittyy vahvasti myös se, että palvelut vastaavat asiakkaan tarpeita ja niitä tarjotaan oikea-aikaisesti. On myös huomioitava, että universaalien palvelujen kuten neuvoloiden lisäksi tarvitaan kohdennettuja toimia. Perälä ym. näkevät palvelujen saatavuuden korreloivan vahvasti myös tuen riittävyteen erityisesti lapsiperheiden kohdalla. Heidän arvionsa mukaan ongelmana on palvelujen kohdentuminen, niitä eniten tarvitsevat eivät välttämättä saa palveluja vaan palvelut menevät niitä vähemmän tarvitseville. Ratkaisuna tähän haasteeseen he ehdottavat esim. lapsiperheille suunnattujen palvelujen kohdentamista ja ennaltaehkäisevien palvelujen vahvistamista. (Perälä ym. 2014, 229.)

Perheiden näkökulmasta ennaltaehkäisevien palvelujen haasteena näyttäytyy palveluntuottajien yhteistyön puute. Se toimii usein huonosti, eikä tieto kulje eri toimijoiden kesken, arvioivat Perälä ym. (2014, 238). Myöskään tietoa eri palveluntuottajien tarjoamasta palvelusta ei aina ole riittävästi. Tämä vaikeuttaa asiakkaan saamien palvelujen yhteensovittamista ja siten riittävän tuen saatavuutta. Tieto perheiden tarvitsemasta avun tarpeesta voi jäädä piiloon eikä apu kohdennut kuten perheen kannalta olisi tarpeellista. Palvelujärjestelmän rakenteita muokkaamalla saadaan myös eri toimijoiden välistä yhteistyötä toimivammaksi

3.3 Yhteenveto

Mari Kivistön (2017, 23–24) mukaan sosiaalityö on rakenteellista, positiivista muutostyötä, jossa tavoitteena on ihmisen kokonaisvaltaisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin sekä voimaantumisen edistäminen. Sosiaalityöllä vahvistetaan myös yhteiskunnan sosiaalista ja eettistä kestävyyttä, Kivistö toteaa. Kivistö (2017, 21–22) näkee, kuinka yhteiskunnan muuttuessa myös sosiaalityön on muututtava ollakseen yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttavaa ja kansalaisten tarpeisiin vastaavaa. Sosiaalityön eettinen politiikka, rakenteellinen sosiaalityö, sosiaalityön arvot ja eetiikka yhdessä ennaltaehkäisyn kanssa muodostavat Kivistön tavoitteeseen sopivan rakenteen. Sen ympärille on hyvä lähteä toteuttamaan sosiaalihuoltolain uudistuksen tavoitteena ollutta ennaltaehkäisyä korostavaa, matalan kynnyksen palveluihin panostavaa palvelurakennetta. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 13.)

Pohjola (2019, 329-332) nostaa eettisyyden sosiaalityön tukipilariksi. Hän näkee poliittikan arvovalintoihin sekä ihmisten elämään liittyviin päätöksiin vaikuttamisen korostuvan sosiaalityössä. Tämä näyttäytyy erityisesti sosiaalityön suhteessa hyvinvointipolitiikkaan ja poliittiseen etiikkaan. Sosiaalityö korostaa ihmisarvoon, oikeudenmukaisuuteen sekä yhdenvertaisuuteen perustuvia arvoja ja eettisiä periaatteita, joilla hyvinvointia edistetään. Eettisyys näyttäytyy Pohjolan mukaan voimavarana, jolla voidaan vahvistaa sosiaalialan poliittista näkökulmaa ja saadaan aikaan muutoksia. Eettinen politiikka esittää sosiaalialan arvot ja eettiset periaatteet laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa, jolloin sosiaalityö voi ottaa roolin suunnan näyttäjänä yhteiskunnan muutosprosessissa.

Sosiaalihuollon palvelut ovat murroksessa. Sosiaalihuoltolain uudistuksella tavoiteltiin sosiaalihuollon ja sosiaalipalvelujen vaikuttavuuden parantumista, jota tukemaan sosiaalihuoltolakiin lisättiin rakenteellisen sosiaalityön tehtävä. (Juurikkala 2022, 21). Juhila (2018, 244-245) näkee rakenteellisen sosiaalityön olevan osallisuutta vahvistavaa, oikeudenmukaista, ennaltaehkäisevää, mutta kuitenkin kriittistä. Tämä on erittäin tärkeää, sillä kuten Kivistö, Juhila (2018, 190-191) ja Urponen (2019) arvioivat, sosiaalityötä on tarkasteltava aina suhteessa sen hetkiseen yhteiskuntaan. Sosiaalityö on sidoksissa yhteiskunnallisiin ja poliittisiin painotuksiin. Rakenteellisella sosiaalityöllä pyritään vaikuttamaan yhteiskunnan rakenteisiin siten, että ne joustaisivat asiakkaan tarpeiden mukaisesti. Sen perustana on työntekijöiden kyky orientoitua muuttamaan rakenteita, jos niissä on nähtävissä epäoikeudenmukaisuutta tai esteitä osallisuudelle, Juhila (2019, 244-245) toteaa. Rakenteellisen sosiaalityön edellytyksenä on jatkuva reflektointi. Omaa työskentelyä on tarkasteltava kriittisesti ja toimintakäytäntöjä on kehitettävä, jotta voidaan edistää kansalaisten hyvinvointia rakenteellisen sosiaalityön avulla (Rantamäki ja Matthies, 2022, 50).

Ennaltaehkäisy nivoutuu kaikkiin edellä mainittuihin asioihin. Niin sosiaalityön, poliittisen etiikan, rakenteellisen sosiaalityön kuin sosiaalityön eettisten periaatteiden mukaan asiakkaiden ongelmien ennaltaehkäisy on tavoite, johon pyritään sekä sosiaalihuoltolain että palvelurakenteiden muutoksilla.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusmenetelmän kuvaus ja tutkimuskysymykset

Tutkielman tutkimusmenetelmänä on systemaattinen kirjallisuuskatsaus. Tutkimusmenetelmänä kirjallisuuskatsaus tarkastelee tiettyä aihetta jo olemassa olevasta kirjallisuudesta. Siinä tutkija yrittää vastata tutkimuskysymyksiinsä aiheesta kritisoimalla ja analysoimalla aiheesta aiemmin tehtyjä tutkimuksia. Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa tutkija pyrkii löytämään aiheen kirjallisuudesta tutkimuskysymysten kannalta oleellisen tiedon. Lähestymällä aihetta systemaattisesti tutkija voi saada uusia oivalluksia, jotka ovat nähtävissä vain, jos olennaiset tiedot huomioidaan osana kokonaisuutta. (Aveyard 2014, 6–7.) Onnistuessaan kirjallisuuskatsaus on vuoropuhelua valmiin aineiston sekä kriittisen arvioinnin välillä ja muodostaa kokonaiskuvan aiemmista tutkimuksista. (Kaittila ja Nyqvist 2014, 264–265). Kirjallisuuskatsaus voi parhaimmillaan tuottaa kehittämissuhteita tai uusia johtopäätöksiä (Aveyard 2014, 3).

Laadullisessa tutkimuksessa analyysin tavoitteena on kuvailla ja tulkita aineistoa. Sisällönanalyysi menetelmänä määritellään väljästi ja sitä voidaan käyttää laadullisissa tutkimuksissa metodina tai teoreettisena viitekehyksenä (Tuomi ja Sarajärvi 2011, 91). Jouni Tuomi ja Anneli Sarajärvi (2009, 95–96) siteeraavat Jari Eskolaa (2001), joka esittää analyysien jaotteluun kolmea erilaista analyysitapaa. Hänen mukaansa aineistoa voidaan lähestyä joko aineistolähtöisesti, teoriasidonnaisesti tai teorialähtöisesti.

Tutkielmani aineiston analysointimenetelmänä on teorialähtöinen sisällönanalyysi. Se nähdään analyysimenetelmänä, jossa analyysin luokittelu perustuu valmiiseen viitekehykseen. Siinä yleiskäsitteet nostetaan joko teoriasta tai ne ovat jo muutoin valmiina. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 91–124.)

Tutkielman tavoitteena on selvittää, miten lapsiperheiden vuokraveloista aiheutuneita häätöjä voidaan ennaltaehkäistä taloussosiaalityön avulla. Lisäksi arvioin, toteutuuko kuntien lapsiperheisiin kohdentuvassa taloussosiaalityössä eettisesti hyvän sosiaalityön kriteerit.

Tutkimuskysymyksinäni on:

1. Miten kirjallisuudessa esitetään taloussosiaalityön merkitys lapsiperheiden vuokraveloista aiheutuneiden häätöjen ennaltaehkäisyssä?
2. Toteutuuko kuntien taloussosiaalityössä eettisesti hyvän sosiaalityön kriteerit lapsiperheiden häätöjen ennaltaehkäisyyn kontekstissa?

4.2 Aineiston haku ja rajaaminen

Aveyard (2014, 16–17) korostaa aineistohaun suunnittelua ja johdonmukaisuutta, jotta tutkielmassa käytettävät lähteet ovat luotettavia. Tein aineistohaun syksyllä 2022. Aluksi sisäänottokriteerinäni olivat suomalaiset vertaisarvioidut artikkelit. Koska aineistoa oli hyvin haastavaa löytää, päädyin valitsemaan myös englanninkielisiä artikkeleja, joissa käsiteltiin häätöön liittyviä tekijöitä. Aineistoa etsiessäni käytin hakukoneita JYKDOK, Finna, GOOGLE, JYX, Kirkes, Journal, Janus, Yhteiskuntapolitiikkalehti, Pro Ovest ja Sage Journal. Etsin lähteitä myös aiheeseen liittyvien tutkimusten ja pro gradujen sisällysluetteloista. Valitsin aineistooni artikkeleja, jotka käsittelivät häätöä, lapsiperheiden häätöä, maksamattomia vuokria, vuokravelkaa ja taloussosiaalityötä. Englanninkielistä aineistoa etsin hakusanoilla *eviction, eviction of a family with children, rent dept ja unpaid rents*. Aineistosta karsiutuivat pois tekstit, joiden aihe ei käsitellyt riittävästi tutkimuskysymyksiini liittyviä aiheita. Aineiston löytäminen oli haastavaa, joten valikoin aineistooni myös tekstejä, jotka eivät kohdentuneet suoraan lapsiperheiden häätöön tai taloussosiaalityöhön, mutta jossa käsiteltiin niihin liittyviä lapsiperheiden ongelmia. Sisäänotto kriteereinä oli julkaisu vuoden 2000 jälkeen. Kaksi suomalaista vertaisarvioitua artikkelia oli julkaistu vuoden 2015 jälkeen, jolloin uusi sosiaalihuoltolaki tuli käytäntöön. Lisäksi kaksi muuta tutkimuksessa käytettävää suomalaista aineistoa on julkaistu uuden sosiaalihuoltolain voimaantulon jälkeen. LIITE 1 esittää kirjallisuuskatsauksen lopulliseen aineistoon valikoidut artikkelit.

4.3 Aineiston kuvaus ja esitleminen

Lopulliseen aineistooni valikoitui neljä englanninkielistä ja neljä suomenkielistä artikkelia. Lapsiperheiden häätön liittyviä tekijöitä on suomessa tutkittu melko vähän. Vertaisarvioitujen aineistojen löytäminen oli haastavaa, joten tutkimukseeni valikoitui vertaisarvioitujen artikkelien lisäksi aihetta hyvin läheisesti koskettava Pro gradu sekä katsaustyyppinen lyhyt artikkeli.

Damian Collins, Esther de Vos, Joshua Evans, Meryn Severson Masonb, Jalene Anderson-Baron, Victoria Cruickshank ja Kenna McDowel (2021) kirjoittavat artikkelissaan huono-osaisten häätöjen ennaltaehkäisystä Kanadassa. He perehtyvät häätöjen syihin ja arvioivat ennaltaehkäisyn eri keinoja sekä taloussosiaalityön merkitystä häätöjen ennaltaehkäisyssä. Artikkelissa pohditaan, kuka on vastuussa häädöistä, asukas vai vuokranantaja.

Malcolm Hillin, Jennifer Dillanetin, Jon Bannisterin ja Suzie Scottin (2002) artikkelissa pohditaan intensiivisten keinojen hyödyntämisestä lapsiperheiden häätöjen ennaltaehkäisyssä. He kertovat projektista, jossa tavoitteena oli vuoden 1996 Skotklannissa estää häätöjä tarttumalla niihin johtaviin syihin. Artikkelin on kiinnostava katsaus menneisyyteen aiheesta, joka on edelleen ajankohtainen.

Jack Tsai ja Huang (2018) tutkivat perheiden häätöihin vaikuttavia psykososiaalisia tekijöitä. He painottavat häätöön johtavien syiden tunnistamisen tärkeyttä perheelle sopivan interventio menetelmän löytämisen mahdollistamiseksi. Tutkimuksen mukaan yleisin häätöjen syy oli kyvyttömyys hoitaa raha-asioita.

Mielenkiintoinen David Varadyn ja Michael Schulmanin artikkeli vuodelta 2005 perustuu Helsingissä tehtyyn tutkimukseen huono-osaisuuden keskittymisestä tietyille alueille. Asumisen rakenteellisiin ongelmiin puuttumisen vaikeutta kuvaa, kuinka samat haasteet ovat edelleen pinnalla kuin 20 vuotta sitten. Artikkelissa kritisoidaan suomalaisen yhteiskunnan tapaa tukea moniongelmaisten perheiden asumista.

Arja Jokinen (2014) arvioi Onnistumisen kokemuksia aikuissosiaalityössä - artikkelissaan sosiaalityössä onnistumiseen vaikuttavia tekijöitä. Hän tarkastelee onnistumisia työntekijän tekemisen kautta ja selvittää, mitä, miksi ja kenen toimesta asioita tehdään. Jokinen painottaa ongelmakohtien löytämisen tärkeyttä ennen kuin voidaan lähteä kehittämään toimintaa. Jokinen näkee taloussosiaalityön voimavarana, jolla voidaan tukea perheitä ennen kuin asiat ovat jo huonosti.

Leena Lehtosen ja Ulla-Maija Seppälän (2013) artikkelissa käsitellään nimenomaan häätöuhan alla olevien perheiden tilanteeseen vaikuttavia tekijöitä. Artikkelissa pohditaan asioita sekä yksilön että yhteiskunnan rakenteiden näkökulmasta.

Marja Lindbergin, Janne Autton ja Mikael Nygårdin (2019) julkaisemassa artikkelissa on tutkittu lapsiperheiden selviytymistä perhepoliittisten suurten muutosten sekä taloudellisen epävarmuuden aikana. Tutkimus kartoittaa lapsiperheiden erilaisia selviytymisstrategioita haastavassa elämäntilanteessa. Yhteiskunnan palvelujärjestelmä näyttäytyy tutkimuksen perusteella sekavana ja epäluotettavana, joten perheet ovat joutuneet turvautuaan muuhun apuun vaikeissa taloudellisissa tilanteissa.

Katri Viitasalo (2021) toteaa taloudellisen kyvykkyyden vahvistamista sosiaalityössä tutkiessaan taloudenhallinnan haasteista kärsivillä ihmisillä olevan monen tasoista taitoa ottaa apua vastaan. Hän arvioi toimentulo-ongelmien tunnistamisen olevan edellytyksenä tarkoituksenmukaisten ratkaisujen löytämisessä perheiden tueksi.

Vertaisarvioimattomat artikkelit tuovat tutkimukseen käytännön näkökulmaa. Marjut Kakkuri (2020) selvittää pro gradussaan ammattilaisten näkemyksiä lapsiperheiden häätöjen syistä sekä pohtii, kuinka perheitä voisi auttaa haastavissa elämäntilanteissa, ettei asuminen vaarantuisi. Minna Hautala ja Sanna Vartio (2019) puolestaan kuvaavat katsauksessaan Taloudenhallinta asumisen turvaajana-vuokravelkojen vaikutusta asumiseen. Haasteena he näkevät toistuvien vuokravelkojen ennaltaehkäisyyn lisäksi myös sen, ettei työntekijöillä ei ole aina riittävästi tietoa eikä keinoja löytää näitä perheitä, jotka tarvitsevat apua asumiseensa.

4.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus kietoutuvat Tuomen ja Sarajärven (2009, 127–128) mukaan läheisesti toisiinsa. Laadukas tutkimussuunnitelma, hyvin suunniteltu tutkimusasetelma ja hyvä raportointi ovat luotettavan ja eettisesti onnistuneen laadullisen tutkimuksen perusta. Tätä korostaa myös Aveyard (2014, 17), joka painottaa kirjallisuuskatsauksessa menetelmäosion tärkeyttä tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa. Jos tutkimuksesta ei käy ilmi, että tutkijat ovat ymmärtäneet mitä tarkoittaa systemaattinen kirjallisuuskatsaus, ei tutkimuksen luotettavuudesta ole varmuutta.

Tutkimusaihetta valitessaan tutkijan on huomioitava oma vastuunsa aiheen valinnassa. Aiheen eettisyyttä arvioitaessa on pohdittava, miksi tutkitaan ja kenen ehdoilla tutkimus toteutetaan. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 131.) Kirjallisuuskatsaus toteutetaan valmiiden aineistojen perusteella, joten tässä tutkimuksessa asiaa käsitellään yleisellä tasolla. Aiheen arkaluonteisuuden vuoksi olen pohtinut, kuinka esitän asiat mahdollisimman neutraalisti. Tutkimuksen tarkoituksena ei ole arvostella, vaan pohtia kuinka voimme auttaa haastavassa elämäntilanteessa olevia lapsiperheitä.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Lapsiperheiden häätöön vaikuttavat tekijät

Leena Lehtonen ja Ulla-Maija Seppälä (2013,76) arvioivat lapsiperheiden asumiseen liittyvien ongelmien olevan ilmiönä muualla maailmassa suomea tunnetumpia, ja siksi niitä tutkitaan maailmalla enemmän. Silti yhteneväisyydet esimerkiksi lapsiperheiden häätöjen syistä ovat selkeät. Vuokravelat näyttäytyvät lapsiperheiden häätöjen suurimpana tekijänä niin suomessa, Kanadassa, Yhdysvalloissa kuin Iso-Britanniassakin. Kyse ei ole siis ainoastaan suomalaisen palvelujärjestelmän haasteista. Sekä Collins, ym. (2021, 477), Hill ym. (2002, 83) ja Tsai ja Huang (2018, 2–3) näkevät köyhyyden ja pienituloisuuden olevan suurin syy vuokranmaksun vaikeuksiin. Samoin toteavat myös Lindberg ym. (2019, 3–4) sekä Lehtonen ja Seppälä (2013, 76) jotka lisäävät masennuksen, päihdeongelmien ja peliriippuvuuden vaikuttavan merkittävästi häätöjen taustalla ja lisäävän perheiden talousongelmia. Lindberg ym. (2019,3) arvioivat Suomessa 1990-luvun laman aiheuttamien säästötoimenpiteiden lisänneen huomattavasti lapsiperheiden pahoinvointia heikentyneen taloudellisen turvan takia. Taloudelliset haasteet ja ylivelkaantuminen koskevat hyvin erilaisia perheitä. Hautala ja Vartio (2013, 66–67) muistuttavat, ettei esimerkiksi vuokravelkaantuminen koske ainoastaan vuokra-asunnoissa asuvia, vaan myös omistusasunnoissa asuvilla on haasteita maksaa asunnon vastikkeita.

Kakkurin (2020, 6) näkemyksen mukaan häätöjä kokeneet eivät ole homogeeninen joukko, vaan häätöön päätyminen voi johtua monenlaisista haasteista. Tsai ja Huang (2018, 6) arvioivat sosiodemografisten tekijöiden vaikuttavan häätöjen kohderyhmiin. He näkevät erityisesti perheen lasten suuren määrän vaikuttavan siihen, kuinka todennäköisesti perhe häädetään. Samoin toteavat Collins ym. (2022,

474) joiden mukaan hädöistä kärsivät eniten pienituloiset kotitaloudet, yksinhuoltajat sekä vähemmistöryhmät. Suomen tilanteesta tutkimusta ei löydy, mutta esim. Lindberg ym. (2019, 4), Lehtonen ja Seppälä (2013, 75–76) sekä Kakkuri (2020, 7–8) arvioivat suurimman osan hädöistä kohdentuvan lapsiperheiden heikentyneen taloustilanteen takia yksinhuoltajiin ja monilapsisiin perheisiin. Kakkuri (2020, 7–8) nostaa esiin sukupuolisidonnaisuuden, hän näkee erityisesti vähävaraisten kaupungissa asuvien äitien olevan häätöjen riskiryhmää. Tsai ja Huang (2018, 6) puolestaan arvioivat miehiä hädettävän enemmän kuin naisia erityisesti valkoisissa väestöryhmissä, vastaavasti mustien kohdalla tilanne on päinvastainen.

Vaikka myös asumishäiriöt ja asunnon huono hoito aiheuttavat lapsiperheille häätöjä, suurin syy häätöuhkaan on vuokranmaksuun liittyvät haasteet. Useimmiten lapsiperheiden vuokravelkojen aiheuttamat hädöt johtuvat perheiden huonosta taloudellisesta tilanteesta ja taitamattomuudesta hoitaa talousasioita. Tilanne ei ole muuttunut palvelujen kehittymisen myötä. Ongelmat näyttäytyvät samanlaisina kuin esim. Collinsin ym. vuonna 2022 (483) ja Kakkurin 2021 (31) kuin Varady ja Schulman 2007 (317–318) sekä Hillin ym. 2001 (82–83) tekemissä tutkimuksissa. Edelleenkin perheet eivät aina tiedä, mitä etuuksia heille kuuluu ja millaista apua viranomaisverkolta voi saada. Tukemalla perheitä näissä taidoissa voidaan Viitasalon (2021, 219) mukaan vaikuttaa taloudelliseen kyvykkyyteen, johon liittyy taloudenlukutaito, kyky tehdä taloudellisia päätöksiä sekä toimia taloudellisesti. Arkinen taloudenhallinta sekä kyky varautua tulevaisuuteen näyttäytyvät niin Viitasalon (2021, 220), Kakkurin (2020, 31–34), Jokisen (2014, 214–218) kuin Hautalan ja Vartionkin (2019, 68) mukaan arjessa voimaannuttavana tekijänä. Oikea-aikaisella, perheen tarpeita tukevalla palvelulla voidaan saada muutosta taloudellisiin taitoihin. Kuten Hautala ja Vartio (2019,68) toteavat, ohjaamalla perheitä taloudenhallinnassa voidaan vahvistaa vanhemmuutta ja siten myös vähentää tarvetta lapsiperheiden palveluille.

Kakkurin (2020, 37–38) sekä Collinsin ym. (2021, 481–482) käsitystä asiakkaiden heräämisestä tilanteen vakavuuteen vasta kun häätö on jo lähellä, tukee Lehtosen ja Seppälän (2013, 86–89) esittämä huolta opittujen, ylisukupolvisten selviytymismekanismien käytöstä ongelmatilanteissa. Vuokravelkaa omaavilla lapsiperheillä on usein myös muita velkoja, joita kuittaillaan uudella velalla. Vanhemmat ovat tottuneet elämään epävarmuudessa ja kyky suunnitella taloudenhallintaa puuttuu. Collins ym. arvioivat häätöprosessin käynnistämisen kannustavan asiakkaita muutostyöskentelyyn, johon ei muuten olisi motivaatiota.

Avun pyytämistä voi vaikeuttaa aiemmat negatiiviset viranomaiskokemukset. Häpeä taloudellisesta tilanteesta nousee esiin useassa tutkimuksessa. Viitasalo (2021, 230) näkee sen olevan jopa esteenä avun hakemiselle ja painottaa häpeän ymmärtämisen merkitystä sosiaalityössä. Häpeä voi olla myös perheelle kuuluvien

tukien hakemisen esteenä, väärät käsitykset voivat estää esim. asumistuen hakemisen leimaantumisen pelossa. Hautala ja Vartio (2013,69) sekä Kakkuri (2020, 27–38) ilmaisevat huolensa ongelmien puheeksi ottamisesta. Jos eri palveluja tarjoavissa tahoissa taloudellisten ongelmien esiin tuominen jää asiakkaan vastuulle, voi häpeä estää puheeksi oton ja johtaa tilanteen kriisiytymiseen. Kakkuri toteaa häpeän vaikuttavan myös elämän kriiseissä avun pyytämiseen. Vaikka tilanne olisi todella huono, häpeän takia apua ei haeta ennen häätöilmoitusta. Lehtonen ja Seppälä (2013,14–16) arvioivat häpeän lisäksi esimerkiksi pelon lasten huostaanotosta voivan viivästyttää avun hakemista.

Taitamattomuus ja tiedonpuute eivät ole ainoita syitä perheiden talousongelmiin ja siten esim. vuokratilanteisiin. Lindberg ym. (2019,8) sekä Tsai ja Huang (2018, 3) toteavat lapsiperheiden kohtaavan erilaisia hyvinvointia uhkaavia riskejä myös palvelujärjestelmämme takia. Koska valtio tukee lapsiperheitä tukijärjestelmällä, voidaan suunnitellut muutokset, kuten äitiysloman tulot suhteuttaa menoihin, jolloin tulojen muutos ei vaikuta niin paljon perheen arjessa. Sen sijaan äkillisissä tilanteissa, kuten sairauden tai työttömyyden yllättäessä perheet voivat ajautua taloudelliseen kriisiin. Näissä tilanteissa tuet eivät välttämättä riitä paikkaamaan perheiden taloudellista tilannetta. Kun yhteiskunnan tukimuodot eivät ole riittäviä, perheet tukeutuvat joko omaan lähiverkostoonsa tai kolmannen sektorin ja seurakunnan palveluihin. (Lindberg. ym. 2019, 9–16.)

Perheiden omien kokemusten arviointi häätöön johtavista syistä jäävät tässä tutkimuksessa vähäisiksi. Häätöön joutuneita syitä käsitellään aineistossa työntekijän näkökulmasta, asiakkaiden omia kokemuksia ei tarkastella.

5.2 Taloussosiaalityön merkitys häätöjen ennaltaehkäisyssä

Häätöjen ennaltaehkäisyssä varhainen puuttuminen on tehokkain keino. Silti ennaltaehkäisyn keinoja on erityisesti lapsiperheiden häätöjen kontekstissa tutkittu melko vähän. Collins ym. (2021, 473) toteavat häädöillä olevan vakavia seurauksia, joten niiden ennaltaehkäisyyn vaikuttavien tekijöiden tutkiminen on erityisen tärkeää. Varhainen puuttuminen asumisen ongelmiin säästää myös rahaa. Maria Ohisalo (2018) muistuttaa, kuinka asumisneuvontatyöllä on Helsingissä estetty vuonna 2017 1490 häätöä. Valitettavasti asumis- tai velkaneuvontaa ei ole riittävästi tarjolla, joten vuokratilat yhdessä muiden talousvaikeuksien kanssa kasaantuvat. Tätä korostavat myös Collins ym. sekä Hautala ja Vartio (2021, 65–67), jotka lisäksi toteavat, ettei pelkkä maksurästien pois maksaminen poista taustalla olevia ongelmia, vaan asiakkaat tarvitsevat apua kokonaistilanteensa selvittelyssä. Samoin arvioivat myös Kallio ja Hakovirta (2029,9–10) sekä Viitasalo (2019, 10), jotka näkevät taloudellisten

ongelmien takana haasteita toimintakyvyssä, elämänhallinnassa sekä rakenteissa. Viitasalo (2018, 98–99) toteaa väitöskirjassaan taloudellisen toimintakyvyn koostuvan asiakkaan taitojen lisäksi yhteiskunnan rakenteista, jotka vaikuttavat palvelujen järjestämiseen.

Taloussosiaalityössä korostuu asiakkaiden pääseminen tarvitsemiensa palvelujen piiriin (Viitasalo 2021, 218). Karjalaisen (2019,45) ajatusta taloussosiaalityöstä asiakkaan taloudellisen toimintakyvyn vahvistajana tukee Hautalan ja Vartion (2019, 65–67) sekä Viitasalon (2021, 19) käsitys taloussosiaalityöstä pitkäjänteisenä, asiakkaan tuen tarpeita vastaavana palveluohjauksena ja neuvontana. Vuokravelkaantumiseen liittyy heidän mukaansa usein myös muuta ylivelkaantumista eli kyseessä on iso kokonaisuus, jonka arvioimiseen on varattava aikaa. He näkevät työntekijän ja asiakkaan vuorovaikutussuhteen merkittävänä tekijänä asiakkaan taloudenhallinnan vahvistamisessa.

Viitasalo (2021, 229–230) esittää taloussosiaalityön suhdetyönä, joka perustuu vuorovaikutukseen työntekijän ja asiakkaan välillä. Ihmisen taloudelliseen käyttäytymiseen vaikuttavat hänen arvonsa, eli mitä hän pitää elämässä tärkeänä. Koska kuormittava tilanne vaikuttaa ihmisen kykyyn säädellä tunteitaan, voi stressi lisätä arvojen vastaista toimintaa. Tunteet vaikuttavat elämänhallintaan ja voidakseen tulla tietoiseksi asioihin vaikuttavista tekijöistä, on niitä pysähdyttävä pohtimaan. Myös Jokinen (2014, 216–217) näkee työntekijän roolin merkittävänä ja korostaa asiakkaan motivoitumisen omien asioiden hoitamiseen olevan lähtökohta muutokseen. Jokinen painottaa palvelujen joustavuuden ja yksilöllisyyden merkitystä asiakkaan sitoutumisprosessissa.

Onnistunut kommunikointi vuokralaisen ja vuokranantajan välillä näyttäytyy Collinsin ym. (2021, 483) sekä Hillin ym. (2002, 84–85) tutkimuksessa vahvana tekijänä asumisen haasteiden ennaltaehkäisyssä ja tukee näin Jokisen ja Viitasalon arvioita taloussosiaalityön suhdeperusteisuudesta. Collins ym. toteavat avoimen, säännöllisen keskustelun vähentävän häätöön johtavia ongelmia ja lisäävän luottamuksellisuutta osapuolten välillä. Tämä lisää vuokralaisten turvallisuutta ja alentaa vuokralaisen kynnystä avun hakemiseen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa sekä lisää vuokranantajan joustavuutta ongelmatilanteissa. Hillin ym. tutkimuksessa asiakkaiden antamassa palautteessa ammattilaisten työskentelystä esim. häätötilanteen ehkäisyssä korostuu työntekijöiden saatavuus ja työskentelyn johdonmukaisuus. Myös Hill ym. (2002, 85) painottavat häätötilanteissa saadun yksilöllisen avun tärkeyttä. Kaikille suunnatut ryhmätapaamiset eivät heidän arvionsa mukaan anna riittävästi tukea ongelmatilanteissa, sen sijaan yksilöllinen, räätälöity tuki vaikuttaa jokaisen tilanteeseen korjaavalla tavalla. Taloussosiaalityön vaikuttavuudessa korostuu asiakkaan kyky ja voimavarat avun vastaanottamisessa. Viitasalo (2021,229) näkee asiakkaan oman toimijuuden ja osallisuuden vahvistamisen

taloudellisen käyttäytymisen muutoksen mahdollistajana. Häneen yhtyy Jokinen (2014,209), joka korostaa luottamuksellista asiakassuhdetta asiakkaan voimaantumisen mahdollistajana. Itsetunnon vahvistuminen ja itsetuntemuksen lisääntyminen mahdollistavat muutokset myös asiakkaan elämäntilanteessa.

Taloussosiaalityön toimintamalleja ja keinoja kehitetään jatkuvasti. Esimerkiksi Asumisen kehittämis- ja rahoittamiskeskus ARA:n ASTA-hankkeessa keskitytään vuokra-asujien talousvaikeuksiin aikuissosiaalityössä Tampereella. Hankkeessa pyritään löytämään keinoja, joilla voidaan yksilötasolla vaikuttaa ihmisen toimintaan. Tavoitteena on asiakkaan talousongelmien ehkäiseminen pystyvyyden vahvistamisen kautta, jolloin pyritään lisäämään asiakkaan motivointia talousasioiden hallintaan. (ARA 2018.) Ilman ihmisen mieleen vaikuttamista ei muutosta tapahdu, Hautala ja Vartio (2019, 65–67) Jokinen (2014, 209–213) sekä Viitasalo (2021, 228) arvioivat. Psykososiaaliset taidot vaikuttava siihen, kuinka asioita käsitellään tai ongelmia ratkotaan. Psykososiaalisten tekijöiden merkitys taloussosiaalityöhön vaikuttavana tekijänä on huomioitu myös muualla maailmassa. Tsai ja Huang (2018, 8) näkevät psykososiaalisten tekijöiden merkityksen häätöjen ennaltaehkäisyssä vahvana. He korostavat häädön kokonaisvaltaista vaikutusta ihmisten elämässä ja näkevät häätöjen ennaltaehkäisyyn vähentävän jopa kansanterveydellisiä ongelmia. Suomessa psykososiaalisia tekijöitä ei vielä huomioida riittävästi esim. taloudellisessa muutostyöskentelyssä. Kuten Viitasalo (2018, 98) toteaa, suomalaisessa palvelujärjestelmässä taloussosiaalityön soveltaminen vaatii totuttujen toimintatapojen muokkaamista. Esimerkiksi Englannissa taloussosiaalityön kontekstissa painotetaan psykososiaalista lähestymistapaa. Tähän on Viitasalon (2018, 97–98) arvion mukaan myös Suomessa jonkin verran kiinnostusta lähinnä sosiaalityön kehittämisen yhteydessä. Viitasaloon yhtyy Jokinen (2014,213) joka uskoo psykososiaalisten menetelmien tukevan asiakkaan muutostyöskentelyä. Suomessa psykososiaalinen työskentely on nähty erillisen aihealueena, mutta työotteiden kehittäminen on tuonut mukanaan halun pohtia asioita laajemmin ja saada sen tueksi tutkittua tietoa, joilla tukea perheiden taloudellista toimintakykyä. (Viitasalo 2018, 97–98)

5.3 Eettisyyden toteutuminen sosiaalityössä

Tutkielmassa mukana olleen aineiston mukaan sosiaalityön eettisyys ei toteudu käytännön työssä riittävästi. Aineistosta nousi esiin yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden toteutumisen haasteet sosiaalityössä. Hämäläinen ja Niemelä (2014, 93–94) pohtivat jo uuden sosiaalihuoltolain suunnitteluvaiheessa sen linjausten luotettavuutta suhteessa sosiaalihuollon elinvoimaisuuteen. Sosiaalihuoltolain

tavoitteena nähtiin erityisesti ennaltaehkäisevien palvelujen lisääminen. Näihin kuuluu myös taloussosiaalityö, jota edelleen tarjotaan kunnissa vaihtelevasti. Esimerkiksi tasavertaisuus palvelujen saatavuudessa ei tällä hetkellä toteudu sosiaalityön eettisten arvojen mukaisesti.

Ohisalon (2018) mukaan monet avuntarvitsijat ovat kokeneet, että oikeaa apua on haastavaa saada ja luottamusta palvelujärjestelmän oikeudenmukaisuuteen ei ole. Nämä haasteet yhdessä asumisen kallistumisena voivat johtaa jopa asunnottomuuteen, Ohisalo arvioi. Varady ja Schulman (2007, 319–320) näkevät ongelmana myös sen, ettei apua saa, jos ei sitä mene paikan päälle hakemaan. Heidän tutkimuksessaan keskityttiin Helsingin kaupungin julkisten asuntojen asukkaiden haasteisiin ja todettiin, etteivät esim. sosiaalityöntekijät tavoita kaikkia apua tarvitsevia ihmisiä, jos nämä eivät kykene tulemaan sovittuihin tapaamiseen. Tällöin asiakas jää ilman tarvitsemaansa apua. Kuten Kakkuri (2020, 37) toteaa, asiakkaat, jotka osaavat hakea apua saavat tarvitsemaansa tukea, kun vastaavasti ne, jotka eivät apua osaa hakea, jäävät sen ulkopuolelle. Lehtonen ja Seppälä (2013, 92–93) painottavat avun saannin hankaluuksien johtavan perheiden tilanteiden nopeaan etenemiseen, mikä vaikeuttaa niistä selviytymistä. Myös Hautala ja Vartio (2013, 65) sekä Jokinen (2014, 201–205) muistuttavat, ettei kriisitilanteiden selvittäminen tapahdu hetkessä, vaan usein asiakas tarvitsee pitkäaikaista apua elämänhallinnan saavuttamisen tueksi.

Asiakkaan osallisuuden sekä avoimuuden ja ihmislähtöisyyden eettisten periaatteiden toteutuminen vaatii muutoksia palvelujen rakenteisiin. Linberg ym. (2019, 3) painottavat lapsiperheiden hyvinvointikokemusten tutkimuksen tärkeyttä, kun tutkitaan palvelujen muutosten vaikutusta lapsiperheiden elämään. Tämä auttaa selvittämään, kuinka hyvin nykyiset palvelut vastaavat heidän tarpeisiinsa ja miten voimme niitä parantaa. Jokinen (2014, 197; 201–203) lisää sosiaalityöntekijän ammattitaidon näyttäytyvän olennaisena tekijänä sosiaalityötä arvioitaessa. Hän muistuttaa, että onnistumiset sosiaalityössä rakentuvat aina suhteessa lähtötilanteeseen, tavoitteisiin, aikaan jne. Jokinen korostaa sosiaalityöntekijän ammattitaidon merkitystä asiakkaan kohtaamisessa, kokonaistilanteen hahmottamisessa ja oikeiden palvelujen pariin ohjaamisessa. Näin sosiaalityön eettiset arvot ja asenteet toteutuvat myös käytännön työssä ja niitä voidaan hyödyntää myös käytäntöjen kehittämisessä. Samoin arvioi Viitasalo (2021, 227–229) joka toteaa, kuinka tilanteissa, joissa ihminen on joutunut taloudellisen ahdinkoon, heidän kykynsä pyytää ja ottaa apua vastaan vaihtelevat.

Tässä tutkielmassa asiakkaan tilanteen kokonaisvaltainen huomioinen työskentelyssä nousee vahvasti esiin ja näyttäytyy yhtenä tärkeimmistä sosiaalialan eettisistä periaatteista (kts. Jokinen 2018, 214–218, Viitasalo 2021, 222–227). Kuten Kakkuri (2020, 49) toteaa, jos työntekijä kykenee vaikuttamaan useampaan

ongelmakohtaan asiakkaan elämässä, vaikutetaan asioihin tehokkaammin ja ennaltaehkäistään uusia ongelmia. Käytännön työssä se on kuitenkin Juhilan (2018, 232) mukaan haastavaa toteuttaa, kun asiakkaita on paljon ja käytettävissä olevien resurssien määrä on rajallinen. Resurssipulan lisäksi palvelujen rikkonaisuus ja verkostoyhteistyön puute ovat esteenä kokonaistilanteen huomioimiselle. Hautala ja Vartio (2013, 67) sekä Viitasalo (2021, 230) muistuttavat, ettei palvelujen hajanaisuuden pitäisi vaikuttaa niiden saatavuuteen. Resurssipula nousee esiin myös Collinsin ym. (2021, 485) tutkimuksessa, eli kyseessä ei ole ainoastaan suomalaisen palvelujärjestelmän ongelma. Haasteena Eräsaari (2014, 136-139) näkee työskentelyn eettisesti ja moraalisesti oikein, kun työntekijät kohtaavat vaatimuksia niin asiakkailta, kuin työnantajaltakin. Miten valitaan toimintatapa, kun on kyse asiakkaan elämästä ja toisaalta suoritteista tai tuloksista? Raunio (2009,82) siteeraa Eskolaa, joka korostaa sekä oman työn arviointia, että reaalisuutta tavoitteellisen, metodisen työtöteen varmistajana. Tämä vaatii niin Raunion kuin Pohjolankin (2019,221) mukaan työntekijältä asiakkaan tarpeiden, etiikan, tiedon sekä lainsäädännön jatkuvaa tarkastelua.

Viitasalon (2021, 230) arvio häpeän merkityksestä talousvaikeuksiin on mielenkiintoinen, mutta usein liian vähälle huomiolle jäävä asia. Luottamus työntekijän ja asiakkaan välisessä suhteessa on sosiaalityössä ensiarvoista. Työntekijän kyky kohdata asiakas empaattisesti ja syyllistämättä, on tärkeä eettinen periaate käytännön työssä. Kuten Jokinen (2014, 204) tutkimuksessa toteaa, kun sosiaalityöntekijä on suhteuttanut toimintansa käytettävissä olevaan aikaan ja panostaa asiakassuhteen luomiseen, ovat tulokset onnistuneita myös asiakkaan kannalta.

Häätö on Collinsin ym. (2022, 473) mielestä lapsiperheiden tilanteissa viimesijainen keino. Jos häätöön päädytään, on heidän mukaansa tehty kaikki mahdollinen. Vaikka hoitamattomien mielenterveys- ja päihdeongelmien merkitys taloudellisissa ongelmissa on tiedossa, niitä ei ole tutkittu Tsai ja Huangin (2018, 8) eikä Collinsin ym. (2021,474) mielestä riittävästi, eikä niihin pystytä vaikuttamaan riittävästi. Ongelma on sama myös Suomessa, kuten mm. Lehtonen ja Seppälä (2013, 76-77), Kakkuri (2020, 7) sekä Hautala ja Vartio (2013,65) toteavat. He näkevät mielenterveys ja päihdeongelmat taloudelliseen toimintakykyyn vaikuttavana, vuokratelkaa lisäävänä tekijänä.

Lehtonen ja Seppälä (2013, 104-105) muistuttavat, etteivät lapsiperheisen asumisen haasteet johdu ainoastaan yksilön tilanteesta, vaan siihen vaikuttavat myös yhteiskunnan rakenteet. He näkevät yhteiskuntapolitiikan, perhepolitiikan sekä palvelujärjestelmän tarjoamien ennaltaehkäisevien palvelujen kehittämisen olevan ensisijaista perheiden tilanteiden parantamisessa. Kuten Pohjola (2019, 329-332) toteaa, erityisesti sosiaalityössä politiikan arvovalintoihin vaikuttaminen näyttäytyy erittäin

tärkeänä muutoksen mahdollistajana. Poliittisen etiikan näkemys sekä taloudellisesta että eettisestä sosiaalityöstä yhdistyy myös Lehtosen ja Seppälän (2013, 105) arvioissa ennaltaehkäisevien palvelujen hyödyntämisessä. Ennaltaehkäisevien palvelujen avulla säästetään korjaavissa toimenpiteissä ja katkaistaan esim. ylisukupolvisten ongelmien ketju. Samoin toteaa Kakkuri, joka painottaa yhteiskunnan rakenteiden reunaehtojen liittyvän suoraan sosiaalityöhön ja poliittisten tavoitteiden, kuten oikeudenmukaisuuden toteutumiseen. Hän lisää, kuinka rakenteellisen sosiaalityön tavoitteena on rakenteisiin vaikuttaminen siten, että asiakkaiden tilanne ja hyvinvointi voivat parantua. (Kakkuri 2020, 19-20).

Eräsaari arvioi meneillään olevan sosiaalihuollon muutoksen organisaatioille haitallisina ja pohtii, onko muutoksissa huomioitu työntekijöiden ja asiakkaiden näkökulmia. Hän näkee sosiaalityön poliittisen etiikan toteutumisen edellytyksenä demokratian sosiaalityössä. Tilannetta konkreettisesti parantava tekijänä hän esittää työntekijöiden kuulemisen organisaatiouudistuksissa. (Eräsaari 2014, 136-140.) Samoin toteavat Pohjola ym. (2019, 13-14) sekä Juhila (2018,246) jotka arvioivat sosiaalityön tarvitsevan nyt aiempaa vahvempaa näkemyksellisyyttä ja rohkeutta vahvistaa paikkaansa uudistuvassa palvelurakenteessa. Uudistumisessa auttaa jo olemassa olevien vahvuuksien, kuten sosiaalityön vahvan eettisen vastuun, hyödyntäminen.

Kuten Karjalainen ym. (2019, 60) toteavat palvelujen kehittämistä koskevassa Tiekartta 2030-selvityksessä, jotta uudistukset voidaan toteuttaa yhteiskunnassa ja palveluissa, ihmiset tarvitsevat tukea niin yhdenvertaisuuden, kuin oikeudenmukaisuudenkin varmistamisessa. Pelkkä oireiden hoitaminen ei riitä, vaan on keskityttävä ratkaisemaan myös ongelmien syitä asiakkaan tilanne huomioiden. Tämä on tavoite, johon poliittinen etiikka kykenee rakenteita ja yhteiskunnan arvoja muuttamalla vaikuttamaan. Lisäämällä ennaltaehkäiseviä palveluja tuetaan perheitä ajoissa haastavissa elämäntilanteissa ja estetään tilanteiden paheneminen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Suomalainen hyvinvointivaltio ei ole kyennyt vähentämään huono-osaisuuden kasautumista. Huolimatta siitä, että huoli lapsiperheiden hyvinvoinnista nousi jo 1990-luvun laman aikana, on lapsiperheiden köyhyyteen liittyviä asioita tutkittu melko vähän. (Forsse'n ym. 2010, 16.) Siihen on myös yritetty toistuvasti vaikuttaa esimerkiksi muokkaamalla lainsäädäntöä perheiden tarpeita vastaaviksi. Perheiden köyhyys aiheuttaa eriarvoisuutta ja pahoinvointia, joihin ei pystytä palvelujärjestelmän avulla täysin vastaamaan. Esimerkiksi lapsiperheiden vuokraveloista aiheutuneet häädöt ovat ongelma, joiden ennaltaehkäisyyn ei ole löytynyt riittävästi keinoja.

Tutkimuskysymyksenäni oli selvittää, kuinka lapsiperheiden vuokraveloista aiheutuneiden häätöjen ennaltaehkäisy taloussosiaalityön avulla esitetään kirjallisuudessa. Lisäksi selvitin, toteutuiko kuntien taloussosiaalityössä eettisesti hyvän sosiaalityön kriteerit lapsiperheiden häätöjen ennaltaehkäisyn kontekstissa. Aineistosta nousi esiin häätöihin johtavien syiden vaihtelevuus. Ongelmat liittyvät niin yksilön toimintaan kuin palvelujärjestelmäämme. Vaikka Sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenneuudistuksella tavoiteltiin lapsiperheiden palvelujen kehittämistä ja varhaisen tuen mahdollistamista (Rasa ja Vuolukka 2019, 268), ei ennaltaehkäisy ole toteutunut vielä riittävästi esimerkiksi taloudellisiin haasteisiin liittyen. Sosiaalihuoltolaki painottaa avun tarjoamista erityisesti tukea tarvitseville, silti moni jää avun ulkopuolelle.

Taloussosiaalityön merkittävyys vuokravelkojen ennaltaehkäisyssä näyttäytyy aineiston mukaan tärkeänä niillä, jotka avun piiriin pääsevät. Palvelua on haastava saada, koska sitä järjestetään eri tavoin eri puolella Suomea ja työntekijöitä on vähän. Vuokravelkatilanteissa avun hakemisen haasteet näyttäytyivät sekä teoriassa (kts. Leemann ja Hämäläinen 2015; Perälä ym. 2014) että aineistossa (mm. Hill 2002, Varady 2007 ja Schulman, ja Kakkuri 2020) samantyyppisinä niin Kanadassa, Skotlannissa kuin Suomessakin. Vaikka aineistojen välillä on melkein 20 vuotta, ongelmat

vaikuttavat edelleen samoina sekä 2002 ja 2020. Avun hakemiseen vaikeudet, avun oikea-aikaisuus ja tarkoituksenmukaisuus ovat edelleen haasteita, joihin etsitään ratkaisuja. Lisäämällä ennaltaehkäiseviä palveluja voidaan palvelun saatavuutta ja yksilöllisiä asiakaskohtaamisia parantaa. Kuten Hautala ja Vartio (2013, 66) toteavat, harvoin ihmisillä on halu laiminlyödä asumistaan, vaan esimerkiksi häätötilanteisiin ajaututaan monen eri syyn vuoksi. Aineiston perusteella häätöön vaikuttavat syyt ovat moninaisia ja niihin puuttumisen keinojen on oltava joustavia sekä asiakkaan kokonaistilanteen huomioon ottavia.

Avun piiriin päässeiden asiakkaiden tilanteiden kokonaisvaltaisen huomioimisen tärkeys työskentelyssä nousi vahvasti esiin niin teoriasta, kuin aineistostakin. Asiaa korostaa mm. Viitasalo (2019, 8–16) joka kirjoittaa taloussosiaalityön olevan muutakin kuin pelkkää rahaliikennettä tai taloudellista tukea. Osa taloudellisesta ongelmista johtuu kyvyttömyydestä hoitaa taloudellisia asioita. Jos ei ole tietoa mistä ja mitä palvelua voi saada, on avun ulkopuolelle jääminen todennäköistä. Palvelujen pirstaleisuus ja verkostojen yhteistyön puute lisäävät todennäköisyyttä jäädä ilman riittävää tukea, jos kenelläkään ammattilaisella ei ole käsitystä kokonaisuudesta.

Työntekijöiden kyky ottaa esille haastavia asioita vaikuttaa siihen, kuinka asiakas avuntarve näyttäytyy. Puheeksi ottamista ei ammattilainenkaan voi harjoitella liikaa. Myös avoin tiedottaminen palvelujen sisällöstä vähentävät häpeää ja pelkoa, joita ihmisillä voi niihin liittyen olla. Esimerkiksi Lehtonen ja Seppälä (2013,14–16) näkevät palvelun hakemisen esteenä pelon lasten huostaanotosta. Muusta aineistosta tämä näkökulma ei nouse esiin, vaikka väärät käsitykset palveluista voivat olla esteenä avun pyytämiseksi.

Aineistosta nousi esille haaste siitä, etteivät asiakkaat halua apua. Esimerkiksi Collins ym. (2022, 482) päättelivät tutkimuksessaan, että useat hädettävät tietävät kyllä, miksi heidät häädetään, mutta heillä ei ole halukkuutta muuttaa käyttäytymistään. Ongelma näkyy myös suomalaisissa tutkimuksissa, mm. Kakkuri (2018, 31–38) toteaa häätöjen olevan toistuvia asiakkailla, jotka eivät halua ottaa apua vastaan. Näen psykososiaalisten ongelmien liittyvän vahvasti tähän haasteeseen. Ihminen on kokonaisuus ja kuten mm. Tsai ja Huang (2018, 8) sekä Viitasalo (2018, 97–98) toteavat, tarvitaan lisää tutkittua tietoa työmenetelmistä, joilla kokonaisuus huomioon ottaen tuetaan perheiden taloudellista kyvykkyyttä entistä paremmin. Taloussosiaalityön jäsentäminen on vielä kesken, tutkimusten avulla sitä kehitetään osaksi sosiaalityötä.

Eettisesti hyvän sosiaalityön kriteerit kuntien taloussosiaalityössä täyttyvät aineiston mukaan melko hyvin. Suurimpina haasteina näkyi palvelujen oikea-aikaisuus ja niiden tarjoaminen riittävän ajoissa, työntekijöiden asiakasmäärät, jotka vaikuttavat mahdollisuuteen huomioida asiakkaan tilanne kokonaisvaltaisesti sekä

eriarvoisuus palvelujen tarjonnassa. Kuten Niemelä (2011, 13) toteaa, sosiaalipalvelujen asemaan palvelurakenteessa vaikuttavat yhteiskunnan arvot, etiikka ja lainsäädäntö. Aineistosta ja teoriasta nousi esiin rakenteellisen sosiaalityön ja poliittisen etiikan merkitys palvelurakenteiden muutoksessa. Kokkosta ja Pohjolaa (2014,138) siteeraten, rakenteellisella sosiaalityöllä vahvistetaan sosiaalialan poliittista vaikutusvaltaa ja vaikutetaan niin sosiaaliin kuin yhteiskunnallisiin rakenteisiin. Palvelujärjestelmän muutoksilla voidaan saada aikaan rakenteita, joiden avulla palvelut kohdentuvat oikeaan aikaan oikeassa paikassa. Viitasalo (2018, 97; 2019,13) korostaa tutkimuksissaan taloussosiaalityön rakenteellista vaikuttamista. Kun rakenteista esiin tullessiin ongelmiin reagoidaan, saadaan oikeanlaista muutosta aikaan. Poliittisen etiikan vaikutus rakenteiden kehittämisessä on kasvussa, mutta silti siitä puhutaan vielä liian vähän. Sosiaalityössä ei käytetä kaikkia vaikuttamisen resursseja vielä riittävästi. Kuten Urponen (2014,59), Eräsaari (2014,136), Kokkonen (2019, 58-59) sekä Pohjola (2014,138) toteavat, poliittisen etiikan näkyvyyden lisääminen on keino vaikuttaa asioihin.

Uusi sosiaalihuoltolaki toi sosiaalityön orientoitumiseen muutostarpeita, joiden toteutuminen vie aikaa. Muutosprosessi vaikuttaa toteutuvan alueilla eri tavoin, joten palvelujen saatavuus vaihtelee. (Pohjola ym. 2019, 31.) Hyvinvointialueiden muutos luo mahdollisuuksia tarjota kuntalaisille juuri sellaisia palveluja, joita he tarvitsevat. Näen hyvän suunnittelun lähtökohtana palvelujen toteutumiselle. Kuten Pohjola ym. (2019,37) toteavat, on asiakkaiden asiantuntemuksen hyödyntämisen edellytyksenä palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä asiakkaan tarpeita vastaavaksi. Se on keskeinen toimintatapa osana rakenteellista sosiaalityötä ja kehittämistä.

Lehtonen ja Seppälä (2013, 74-75) toteavat osuvasti lapsiperheiden olevan erityinen tutkimuskohde sen ollessa yhteisö, joka on ihannoitu, mutta samalla ongelmien rasittama. Perheiden ongelmat nähdään osana perhedynamiikkaa, joka kuuluu elämään. On kuitenkin tilanteita, joista perhe ei pääse eteenpäin ilman ulkopuolista apua. Tähän liittyen näen tärkeänä jatkotutkimusaiheena eri toimijoiden yhteistyön toimivuuden taloussosiaalityön näkökulmasta. Tieto ei kulje riittävästi eri tahojen välillä ja se heikentää asiakkaiden samaa palvelua. Tutkielmaa tehdessäni huomioin myös, ettei asukkaiden kokemuksia häätöjen syistä käsitelty kuin ohimennen. Tutkimusaiheena perheiden omat kokemukset häätöön johtavista syistä on erittäin mielenkiintoinen. Tutkimuksesta saatu tieto auttaa löytämään parhaiten ennaltaehkäisevät, perheitä tukevat rakenteet ja palvelut. Näen tärkeänä nostaa sosiaalialan käytännön haasteisiin vaikuttavia asioita näkyviksi, jolloin niihin voidaan myös vaikuttaa. Esimerkiksi lapsiperheiden häätöjen ennaltaehkäisy on aihe, johon ei löydy keinoja, jos aiheesta ei puhuta.

LÄHTEET

Aho, Päivi. 2018. Ihmisen oma toimijuus sosiaalityön ytimessä - Sosiaalityön pioneeri VTL Marjatta Eskola täytti 95 vuotta 14.10.2017. Julkaistu 13.9.2018. Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakausilehti, 26(3), 269–273.

Ara, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. 19.11.2018. Vuokravelka ja häätöprosessi. Saatavilla: https://www.ara.fi/fi-FI/Ohjelmat/Asunnottomuuden_ennaltaehkaisyn_kuntastrategiat/Materiaalit/Tyokalut Viitattu 15.10.2022.

Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. 2017. toimittaja Heikkinen, Alpo. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry.

Aveyard, Helen. 2014. Doing a literature rewire in health and social care, a practical guide. London: Open university press.

<https://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/reader.action?docID=771406>

Collins, Damian, Esther de Vos, Joshua Evans, Meryn Severson Masonb, Jalene Anderson-Baron, Victoria Cruickshank ja Kenna McDowell. 2022. "When we do evict them, it's a last resort" Eviction prevention in social and affordable housing. HOUSING POLICY DEBATE 2021, VOL. 32, NO. 3, 473-490. Saatavilla: https://jyu.finna.fi/PrimoRecord/pci.cdi_crossref_primary_10_1080_10511482_2021_1900890?lng=fi

Eräsaari, Leena. 2014. Sosiaalityö markkinoilla. Teoksessa Sosiaalihuollon tilan ja tulevaisuus, toimittajat Haverinen, Riitta, Kuronen Marjo ja Pösö, Tarja, 125–140. Tampere. Vastapaino.

Eskola, Jari. 2001. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen tutkimuksen analyysi vaihe vaiheelta. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 11. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin, toimittajat Aaltola Juhani ja Valli Raine, 133–157. Jyväskylä. PS KUSTANNUS.

Forsse'n, Katja, Roivainen Irene, Ylinen Satu ja Heinonen Jari. 2012. Alkusanat. Teoksessa Kohtaako sosiaalityö köyhyyden? Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2011, toimittajat Forsse'n, Katja, Roivainen Irene, Ylinen Satu ja Heinonen Jari 12–24. EU.

Furuhjelm, Marina. 2018. Nyt tuli lähtö- Hallintaanotto ja häätö taloyhtiössä. Kiinteistöliiton julkaistu. Helsinki. Kiinteistöalan Kustannus Oy.

Hautala Minna ja Vartio Sanna. 2019. Taloudenhallinta asumisen turvaajana. Avauksia taloussosiaalityöstä. Toimittajat Zeckner Minna, Karjalainen Sirpa ja Viitasalo Katri, 66–69. Jyväskylän yliopisto. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Kokkola.

Hill, Malcolm, Dillane Jennifer, Bannister Jon ja Scott Suzie. 2002. Everybody needs good neighbours: an evaluation of an intensive project for families facing eviction. Julkaistu: Child & Family social work 2002, Vol.7 (2), s. 79–89. Saatavilla: <https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.jyu.fi/doi/full/10.1046/j.1365-2206.2002.00233.x>

Hyväri, Susanna ja Kainulainen, Sakari. 2013. Paikka asua ja elää? Näkökulmia asunnottomuuteen ja asumispalveluihin. Helsinki. Diakonia ammattikorkeakoulu.

Hämäläinen, Juha ja Niemelä Pauli. 2014. Uudistuvan sosiaalihuoltolain arvoperiaatteet. Teoksessa Sosiaalihuollon tilan ja tulevaisuus, toimittajat Haverinen, Riitta, Kuronen Marjo ja Pösö, Tarja, 80–108. Tampere. Vastapaino.

Itla 9.10.2022. Lapsiperheköyhyys datana. Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö. Saatavilla: <https://itla.fi/lapsiperhekoehyys-datana/>

Isola, Anna-Maria ja Suominen Esa. 2016. Suomalainen köyhyys. Työväen sivistysliitto. Helsinki. Into.

Jokinen, Arja. 2014. Onnistumisen tarinoita aikuissosiaalityössä. Sosiaalihuollon tila ja tulevaisuus. Toimittajat Haverinen Riitta, Kuronen Marjo ja Pösö Tarja, 196–218. Tampere. Vastapaino.

Juurikkala, Virva. 2022. Rakenteellisen sosiaalityön oikeudellinen perusta. Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö. Toimittajat Liukko, Eeva, Muurinen Heidi, Kokkonen Tuomo ja Santalahti Ville, 21–24. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 1/2022.

Juhila, Kirsi. 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere. Vastapaino.

Juhila, Kirsi. 2018. Aika, paikka ja sosiaalityö. Tampere. Vastapaino.

Kakkuri, Marjut. 2020. Sosiaalialan ammattilaisten näkemyksiä hädän syistä ja asumisen turvaamisesta. Pro Gradu tutkielma. Yhteiskuntatieteen tiedekunta. Tampereen yliopisto. Saatavilla: [KakkuriMarjut.pdf \(tuni.fi\)](#)

Kaaitila, Annina ja Nyqvist Leo. 2014. Taloudellinen väkivalta parisuhteessa. Kirjallisuuskatsaus. Janus vol.22 nro 3, 265–264. Saatavilla: <https://journal.fi/janus/article/view/51214>

Kallio, Johanna ja Hakovirta Mia. 2020. Johdanto: Huono-osaisuus ja köyhyys lapsiperheissä. Lapsiperheiden köyhyys ja huono-osaisuus. Toimittajat Kallio Johanna ja Hakovirta Mia, 7–33. Tampere. Vastapaino.

Kallio, Johanna ja Hakovirta Mia. 2020. Johtopäätökset. Lapsiperheiden köyhyys ja huono-osaisuus. Toimittajat Kallio Johanna ja Hakovirta Mia, 257–270. Tampere. Vastapaino.

Karjalainen, Pekka, Metteri Anne ja Strömberg - Jakka Minna. Sosiaali- ja terveysministeriö 2019: Tiekartta 2030: Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuusselvitys. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019: 41. (ISBN 978-952-00-4076-5 verkko) Viitattu 26.8.2022.

Karjalainen, Sirpa. 2019. Taloussosiaalityötä kehittämässä. Avauksia taloussosiaalityöstä. Toimittajat Zeckner Minna, Karjalainen Sirpa ja Viitasalo Katri, 42–53. Jyväskylän yliopisto. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Kokkola. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/64919/978-951-39-7780-1.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Karttunen, Teija ja Hietämäki Johanna. 2014. Tiedon käytön kysymyksiä ja haasteita sosiaalityön asiakastyössä. Teoksessa Sosiaalihuollon tilan ja tulevaisuus, toimittajat Haverinen, Riitta, Kuronen Marjo ja Pösö, Tarja, 320–336. Tampere. Vastapaino.

Kela. Viitattu 11.11.2022. Saatavilla: <https://www.kela.fi/henkiloasiakkaat>

- Kivistö, Mari, 2017. Sosiaalityö digitalisaatiossa ja eettisyyden vaade. Sosiaalityö digitalisaatiossa, toimittajat Kivistö, Mari ja Pyykkönen Kirsi, 21–42. Lapin yliopistopaino. Rovaniemi.
- Kokkonen, Tuomo. 2019. politiikka sosiaalityön yhteiskunnallisen paikan määrittäjänä. Teoksessa Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö, toimittajat Pohjola, Anneli, Kemppainen Tarja, Niskala Asta ja Peronius Nina, 57-80. Tampere. Vastapaino.
- Kontula, Osmo. 2018. 2020-luvun perhepolitiikka. Perhebarometri 2018. Väestöliitto ry. Helsinki. Hansaprint Oy.
- Laki ulosottokaaren 7 luvun 3 ja 5 §:n muuttamisesta. 628/2022. Viitattu 15.10.2022
- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöstä 26.6.2015/817. Viitattu 24.9.2022
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksista 22.9.2008/812. Viitattu 24.9.2022
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Viitattu 17.8.2022
- Leemann, Lars ja Hämäläinen, Riitta -Maija. 2015. Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla: www.thl.fi/sokra.
- Lehtonen, Leena, Leino Liisa, Lindström Kristiina ja Manninen Marja. 2013. Voimanpesä, Häätöuhasta pärjäävään perheeseen. Ympäristöministeriön raportteja 23/2013. Helsinki: Edita Prima Oy: Saatavilla: [https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/41341/YMra23_2013_Haatouhas ta parjaavaan perheeseen web FINAL.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/41341/YMra23_2013_Haatouhas%20parjaavaan_perheeseen_web_FINAL.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
- Lehtonen Leena ja Ulla-Maija Seppälä. 2013. Kodittomuutta ja rakenteellista välinpitämättömyyttä-Lapsiperheiden epävarma asuminen Suomessa. Paikka asua ja elää? Näkökulmia asunnottomuuteen ja asumispalveluihin. Toimittajat Hyväri Susanna ja Kainulainen Sakari, 73–105. DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUJA A tutkimuksia. Juvenes Print Oy. Tampere
- Lindberg, Marja, Autto Janne ja Nygård Mikael. 2019. Lapsiperheiden kotitalouden strategiat taloudellisen epävarmuuden ja perhepoliittisten muutosten kentällä. Janus Sosiaalipolitiikan Ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti, 27(1), 3–20. Saatavilla: <https://doi.org/10.30668/janus.68838>
- Linna, Tuula. 2004. Häädön täytäntöönpano. Jyväskylä. Gummerus.
- Niemelä, Pauli. Sosiaalityö hyvinvointietikan toteuttajana. Teoksessa sosiaalityön arvot ja etiikka, toimittajat Pehkonen Aini ja Väänänen -Fomin Mirja, 13–44. Jyväskylä. PS-KUSTANNUS.
- Ohisalo, Maria. 2018. Koti jokaiselle, pähkinä poliitikoille. Poliitikko, 60(4), 331–335. Saatavilla: <file:///Users/imac/Downloads/77337-Artikkelin%20teksti-109527-1-10-20181218.pdf>
- Paavola, Jutta, Rautajoki Arto ja Anneli Pohjola. 2019. Palvelurakenteiden muutoksissa määrittävä aikuissosiaalityö. Teoksessa Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö, toimittajat Pohjola, Anneli, Kemppainen Tarja, Niskala Asta ja Peronius Nina, 81–108. Tampere. Vastapaino.
- Perustuslaki 11.6.199/731.Viitattu 24.9.2022.
- Perälä, Marja-Leena, Halme Nina ja Kanste Outi. 2014. Lapsiperheiden kokemus palvelujen saatavuudesta ja tuen riittävydestä. Teoksessa Lapsiperheiden

hyvinvointi 2014, toimittajat Lammi-Taskula Johanna ja Karvonen Sakari, 228–240. Tampere. Juvenes Print. Suomen yliopistopaino.

Pohjola, Anneli. 2019. Sosiaalityö yhteiskunnassa ja yhteiskunta sosiaalityössä. Teoksessa Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö, toimittajat Pohjola, Anneli, Kemppainen Tarja, Niskala Asta ja Peronius Nina, 323–421. Tampere. Vastapaino.

Pohjola, Anneli, Kemppainen Tarja, Niskala Asta ja Peronius Nina. 2019. Murroksen ajan sosiaalityö paikkaansa järjestämässä. Teoksessa Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö, toimittajat Pohjola, Anneli, Kemppainen Tarja, Niskala Asta ja Peronius Nina, 11–20. Tampere. Vastapaino.

Pohjola, Anneli, Kemppainen Tarja, Niskala Asta ja Peronius Nina. 2019. Sosiaalityö osana yhteiskunnallista kehityskulkua. Teoksessa Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö, toimittajat Pohjola, Anneli, Kemppainen Tarja, Niskala Asta ja Peronius Nina, 23–54. Tampere. Vastapaino.

Pylkkänen, Arja. 3.9.2022. 10 Syytä miksi vuokra-asukkaiden talousneuvonta kannattaa. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA). Saatavilla: https://www.ara.fi/fi-FI/Ohjelmat/ASTA_vuokraasukkaiden_talouso Ongelmien_ehkaiseminen/Kokemuksset/Miksi_talousneuvonta_kannattaa

Rantamäki, Niina ja Matthies Aila-Leena, 2022. Kansalaiset ja asiakkaat rakenteellisen sosiaalityön monitoimijaisen toimijaverkoston osana. Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö. Toimittajat Liukko, Eeva, Muurinen Heidi, Kokkonen Tuomo ja Santalahti Ville, 51–58. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 1/2022.

Rasa, Marjukka ja Vuolukka Kaisa. 2019. Perhesosiaalityötä paikantamassa. Teoksessa Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö, toimittajat Pohjola, Anneli, Kemppainen Tarja, Niskala Asta ja Peronius Nina, 257–276. Tampere. Vastapaino.

Raunio, Kyösti. 2009. Olennainen sosiaalityössä. Helsinki. Gaudeamus.

Salminen, Ari. 2011. Mikä on kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa. Vaasan yliopiston julkaisuja.

Salovaara-Karstu, Christa ja Mutttilainen Vesa. 2004. Asuntohäädöt 2000-luvun suomessa. Ulosoton rekisteritietoja ja vuokrasuhteen osapuoleen kokemuksia. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja.

Sarantaus, Antti. 2017. Lapsiperheiden asumisen ongelmien käsittely sosiaalitoimessa. Ammatillinen lisensiaattityö. Yhteiskunta ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla: <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=463c6b20-bddd-4d78-b6b7-ff0174fc1271>

Selvitys 2/2022. Asunnottomat 2021. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA).

Sosiaalihuoltolaki. 30.12.2014/1301.Viitattu 12.9.2022.

Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. 2017. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:5

Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö. 2021. Lakikokoelmat: EDITA.

Sote-uudistus. Lapsi ja perhepalveluja parannetaan muutosohjelmassa. Saatavilla: <https://soteuudistus.fi/palvelujen-kehittaminen/lapsi-ja-perhepalvelut> Viitattu 25.9.2022

- Suomen perustuslaki. 11.6.1999/731. Viitattu 28.8.2022.
- Tilastokeskus.10.10.2022. Saatavilla: <https://www.stat.fi/>
- Tsai, Jack ja Huang Minda. Systematic rewiring of psychosocial factors associated with evictions. 2019. https://jyu.finna.fi/PrimoRecord/pci.cdi_proquest_miscellaneous_2071563271
- Tuomi, Jouni ja Sarajärvi Anneli. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. 5. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Turtiainen, Kati, Jäppinen Maija ja Stamm Ingo. 2021. Ihmisoikeudet aikuissosiaalityön lähtökohtana. Teoksessa Aikuissosiaalityö: tieto, käytäntö ja vaikuttavuus. Toimittajat Matthies, Aila-Leena, Svenlin Anu-Riina ja Turtiainen Kati, 27–40. Helsinki. Gaudeamus.
- Ulosotto Suomessa, Ulosottolaitoksen tilastoja vuodelta 2021. Valtakunnanvoudin kanslia. 15.2.2022. Viitattu 29.8.2022. Saatavilla: https://www.ulosottolaitos.fi/material/collections/20220223134603/7XI0MylwH/Ulosotto_Suomessa2021.pdf
- Urponen, Kyösti. 2014. Sosiaalityö ”poliittisena taloustieteenä”. Hyvinvointitalous, toimittajat Särkelä, Riitta, Siltaniemi Aki, Rouvinen-Wilenius Päivi, Parviainen Heikki ja Ahola Eija, 57–64. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Aleksigroup/Trio-Offset.
- Varady, David ja Schulman, Harry. Social Disorders in the Early Stages of Public Housing Decline: A Helsinki Case Study. Julkaisussa: [Housing studies](https://jyu.finna.fi/PrimoRecord/pci.cdi_crossref_primary_10_1080_02673030_701254046) 2007, Vol.22 (3), p.313–332. Saatavilla: https://jyu.finna.fi/PrimoRecord/pci.cdi_crossref_primary_10_1080_02673030_701254046
- Viitasalo, Katri. 2013. Äitien taloudellinen toimijuus ja selviytyminen muisteluvalossa. Teoksessa Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä, toimittajat Laitinen, Merja ja Niskala Asta, 357–374. Tampere. Vastapaino
- Viitasalo, Katri. 2018. Äitien pyrkimykset ja toimintamahdollisuuksien valikko: käsitteellinen tutkimus äitien taloudellisista toimintamahdollisuuksista. Verkkojulkaisu. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/57201/978-951-39-7340-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Viitasalo, Katri. 2019. Mistä taloussosiaalityössä on kyse? Toimittajat Zeckner Minna, Karjalainen Sirpa ja Viitasalo Katri, 8–16. Jyväskylän yliopisto. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Kokkola. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/64919/978-951-39-7780-1.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Viitasalo, Katri. 2021. Taloudellisen kyvykkyyden vahvistaminen ja mekanismit sosiaalityössä. Teoksessa Aikuissosiaalityö: tieto, käytäntö ja vaikuttavuus. Toimittajat Matthies, Aila-Leena, Svenlin Anu-Riina ja Turtiainen Kati, 218–231. Helsinki. Gaudeamus.

LIITTEET

LIITE 1

Artikkelin /teoksen nimi	Julkaistu	Tekijä	Haku pvm.	Sisältö
" When we do evict, it`s a last resort" Eviction prevention in social and affordable housing.	17.5.2021 Housing policy debate 2022, Vol 32 (3), p.473-490	Collins Damian, Esther de Vos, Joshua Evans, Meryn Severson Mason, Jalene Andersson-Baren, Victoria Cruickshank ja Kenna McDowell	JYKDOK Finna 17.9.2022 Vertais-arvioitu	Artikkeli projektista, jossa perehdytään häätöjen syihin Kanadassa. Artikkelissa pohditaan häätöjen ennaltaehkäisyn keinoja. Tutkimuksen mukaan taloussosiaalityöllä voidaan vaikuttaa perheiden asumisen jatkuvuuteen kohdistamalla apu oikea-aikaisesti.
Taloudenhallinta asumisen turvaajana.	2019 Avauksia taloussosiaalityöstä	Hautala Minna ja Vartio Sanna	JYKDOK 14.9.2022 Ei vertais-arvioitu	Artikkelissa tarkastellaan talousongelmien vaikutusta asumiseen ja pohditaan, kuinka talousongelmia voidaan ennaltaehkäistä. Artikkelissa todetaan vuokravelkojen vähenemiseen vaikuttavan vahvasti riittävä ohjaus ja tukeminen talousasioissa.
Everybody needs a good neighbour: an evaluation of an intensive project for families facing eviction.	2002 Child and family social work 2002, Vol7 (2) s. 79-89	Hill Malcolm, Dillane Jennifer, Bannister Jon ja Scott Suzie	JYKDOK 17.9.2022 Vertais-arvioitu	Artikkeli projektista, jossa pohditaan intensiivisten keinojen hyödyntämistä lapsiperheiden häätöjen ennaltaehkäisystä

				Skotlannissa 1996. Artikkelissa painotetaan avoimuuden ja puuttumisen tärkeyttä asumisen ongelmissa.
Onnistumisen tarinoita aikuissosiaalityössä.	2014 Sosiaalihuollon tila ja tulevaisuus.	Jokinen Arja	Kirkes 18.9.2022 Vertais-arvioitu	Artikkelissa arvioidaan asiakastyön onnistumiseen vaikuttavia tekijöitä työntekijän tekemisen kautta. Työntekijän ammattitaito, sekä asiakkaan asioiden kokonaisvaltainen näkemys nähdään työskentelyn ytimenä.
Sosiaalialan ammattilaisten näkemyksiä hädön syistä ja asumisen turvaamisesta.	2020 Tampereen yliopisto	Kakkuri Marjut	GOOGLE 15.9.2022 Ei vertais-arvioitu	Pro Gradu tutkielmassa selvitetään ammattilaisten näkemyksiä häätöjen syistä ja pohditaan, kuinka häätöjä voidaan ennaltaehkäistä. Ennaltaehkäisevä ohjaus ja neuvonta nähdään tärkeänä.
Kodittomuutta ja rakenteellista välinpitämättömyyttä- Lapsiperheiden epävarma asuminen suomessa.	2013 Paikka asua ja elää? Näkökulmia asunnottomuuteen ja asumispalveluihin.	Lehtonen Leena ja Ulla-Maija Seppälä	Kirkes 15.9.2022 Vertais-arvioitu	Artikkelissa käsitellään häätöuhan alla olevien perheiden tilanteeseen vaikuttavia tekijöitä sekä yksilön että yhteiskunnan rakenteiden näkökulmasta. Yhteiskunnan rakenteiden arvioidaan olevan esteenä avun piiriin pääsemisessä.

Lapsiperheiden kotitalouden strategiat taloudellisen epävarmuuden ja perhepoliittisten muutosten kentällä.	2019 Janus vol. 27 (1) 2019, 3–20	Lindberg Marja, Autto Janne ja Nygård Mikael	Janus 18.9.2022 Vertais- arvioitu	Artikkelissa arvioidaan, kuinka perhepoliittiset muutokset ovat vaikuttaneet lapsiperheiden taloudelliseen tilanteeseen. Turvaverkkojen puuttuminen vaikuttaa siihen, että elämä voi olla kokonaan tukien varassa, jossa pienikin muutos saa talouden tolaltaan.
Systematic rewiring of psychosocial factors associated with evictions	21.6.2018 Health Soc Care Community. 2019;27:e1-e9	Tsai Jack ja Huang Minda	Janus 18.9.2022 Vertais- arvioitu	Artikkelissa tutkitaan psykososiaalisten tekijöiden vaikutusta perheiden häätöihin. Psykososiaalisten tekijöiden merkitystä ei ole riittävästi huomioitu palveluissa, vaikka ne vaikuttavat kokonaisvaltaisesti toimintakykyyn.
Social Disorders in the Early Stages of Public Housing Decline: A Helsinki Case Study	25.4.2007 Housing Studies 2007, 22:3, 313–332	Varady David ja Schulman Harry	JYU Finna 18.9.2022 Vertais- arvioitu	Artikkeli pohjautuu 2005 tehtyyn tutkimukseen, jossa käsiteltiin huono-osaisuuden keskittymistä tietyille alueille Helsingissä. Artikkelissa kritisoidaan yhteiskunnan tapaa tukea moniongelmaisten asumista.
Taloudellisen kyvykkyyden vahvistaminen ja mekanismit sosiaalityössä.	2021 Aikuissosiaalityö: tieto, käytäntö ja vaikuttavuus	Viitasalo Katri	Kirkes 18.9.2022 Vertais- arvioitu	Artikkelissa todetaan taloudellisen kyvykkyyden vahvistamisen sosiaalityössä olevan

				haastavaa ihmisen monen tasoisten ongelmien takia. Tarkoituksenmukaisen tuen löytämisen edellytyksenä on toimeentulo-ongelmien tunnistaminen.
--	--	--	--	---